

sahneye
dönüşüm

SÜRDÜRÜLEBİLİR ve EKOLOJİK TİYATRO HAREKETİ

Cem Çevikayak - Işın Eran Öztürk

Avrupa
Birliği **sivil
düşün**

Sürdürülebilir ve Ekolojik Tiyatro Hareketi
Sahneye Dönüşüm
Cem Çevikayak, Işinsu Ersan Öztürk

Genel Yayın Yönetmeni: Berkan Balpetek
Kapak ve Sayfa Tasarım: Cansu Saydam Taşezzen
Logo Tasarımı: Cem Çevikayak
Elektronik Yayın: Mayıs 2022
Yayıncı Sertifika No: 49837
ISBN:978-625-8109-40-5
© Cem Çevikayak, Işinsu Ersan Öztürk, Duvar Yayınları
853 Sokak No:13 P.10 Kemeraltı-Konak/İzmir
Tel: 0232 484 88 68
www.duvar yayinlari.com
duvarkitabevi@gmail.com

Avrupa
Birliği **sivil
düşün**

"Bu kitapçık" Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla << aktivist adı/sivil toplum örgütü (STÖ) adı >> aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır."

sahneye
dönüşüm

PROJE EKİBİ

Cem ÇEVİKAYAK

Sahne Tasarımcısı

2013 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Tasarımı Bölümü'nden lisans eğitimini, 2017 yılında DEU GSF Sahne Sanatları Bölümü Yüksek Lisans eğitimini, 2022 yılında Sahne Sanatları Bölümü Doktora programını tamamlamıştır. 2007 yılından bu yana karikatür, grafik tasarım, afiş ve illüstrasyon çalışmaları ile ulusal ve uluslararası atölye, aktivite ve yarışmalara katılım gösterdi. Lisans Eğitimi sürecinde staj çalışmalarını İstanbul Oyun Atölyesi Sahnesi'nde (2010) ve İzmir Devlet Opera ve Balesi'nde (2012) tamamladı. 2009-2011 yılları arasında ise Tiyatro Oyun Kutusu'nda teknik asistan olarak görev aldı. Çeşitli özel tiyatro ekiplerinin yapımlarında görev alarak dekor tasarımı ve uygulamalarında bulundu. Bu ekipler arasında Tiyatro4, Tarla Faresi Tiyatrosu ve Altındağ Mahalle Tiyatrosu bulunmaktadır. Sahne tasarımı çalışmalarının yanı sıra stand tasarımı ve kukla yapımı alanlarında çeşitli workshop ve projelerde görev aldı. 2017 yılında Alsancak Film-Yapım Atölyesi bünyesinde animasyon ve storyboard çalışmaları gerçekleştirdi. 2014-2018 yılları arasında çeşitli kısa film yapımlarında animasyon ve set tasarımı üretimlerinde bulundu.

Işınso ERSAN ÖZTÜRK

Sahne Tasarımcısı

Ege Üniversitesi Sosyoloji Bölümü (2004) ve Dokuz Eylül Üniversitesi Sahne Sanatları Bölümü Sahne Tasarımı Ana Sanat Dalı'nda (2009) lisans eğitimini tamamlamış; Sahne Sanatları alanında Dokuz Eylül Üniversitesi'nde kukla üzerine Yüksek Lisans ve Doktora yapmış; doktora araştırmasını Fulbright bursu ile ABD'de University of Connecticut ile Fransa'da Institut International de la Marionnette'de (IIM) tamamlamıştır. 2007 yılından beri, Devlet Tiyatrosu ve özel tiyatrolar için oyun projelerinde dekor, kostüm ve kukla tasarımı yapmış; yerel ödüller almıştır. 2010'dan itibaren çocuklar ve yetişkinler için atölye çalışmaları yapmaktadır. Halen Dokuz Eylül Üniversitesi Sahne Sanatları Bölümü'nde Dr. Öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır.

SAHNEYE DÖNÜŞÜM HAKKINDA

Sahneye Dönüşüm, ortak paylaşıma açık bir dönüşüm ağı ile tiyatro ekipleri ve kurumları arasında dekor, kostüm ve aksesuar etmenlerini farklı zamanlarda farklı işlevlerle değerlendirilebilir hale getirecek bir proje olarak tasarlanmıştır. Birbirini destekleyen dört temel adımdan (Üretim – Eklem – Tedavül – Miras) oluşan projenin hedefi, tiyatro yapımlarında geri dönüşümlü malzeme kullanımının yaygınlaştırılması, sahne tasarımı eğitimi veren üniversitelerdeki öğrencilere sürdürülebilirlik fikirlerinin aktarılması, dijital dolaşıma açık bir ağ sistemi ile tiyatro ekipleri arasında yeni iletişim ve paylaşım kanalları oluşturulmasıdır. Ayrıca tiyatro ve sinema projelerinde mevcut kullanılabilecek gündelik eşyaların atığa dönüşmesinin de önüne geçilerek, yeniden kullanıma uygun olarak bağışlanarak değerlendirilmesini sağlamaktır.

Tiyatro ekipleri ve sahne tasarımcılarının oyun yapım aşamalarında oyun ihtiyaçları dâhilinde yeri geldikçe dekor, kostüm ve aksesuar parçalarını birbirleriyle paylaşabildiklerini gözlemlemekteyiz. Ancak bu adı konmamız, üstü kapalı, rasgele, tesadüfi görünmez ve şansa dayalı ilerleyen bir süreçten oluşmaktadır. Alternatif bir yol olarak, ortak paylaşıma açık bir dönüşüm ağı ile tiyatro ekipleri ve kurumları arasında

dekor/kostüm/aksesuar etmenleri farklı zamanlarda farklı amaçlarla değerlendirilebilir. Bu sayede tiyatrodaki geri dönüşümlü malzeme kullanımı yöntemi yaygınlaşarak, kurulabilecek döngüsel sistemdeki parçalar arşivlenir ve tiyatro ekipleri arasında yeni iletişim kanalları açılmış olur. Böylece sezonlara ve oyunlara dair veri ve bilgiler döngüsel sürece girerek her bir tasarım etmeninin yolculuğu esnasında çekilen fotoğraflar, düşülen notlar, bir aksesuarın veya kostümün, aynı bir tiyatro sanatçısı gibi özgeçmişe sahip olmasını sağlar.

Projenin odak noktasındaki sürdürülebilirlik fikirlerinin aktarımı ve geliştirilmesi için İyi Tasarım 4 / İzmir (2019) etkinliği kapsamında Cem Çevikayak, Işın Sırsan Öztürk, Feyza Tatar ve Derya Efe Ulucanın sunumlarıyla gerçekleştirilen panelde sahne sanatlarında geri dönüşüm, yeniden kullanım ve paylaşım konuları tartışılmıştır. Bu fikir paylaşımı, "Sahneye Dönüşüm" projesinin temellerinin atılmasında ateşleyici olmuştur. 2020 yılında ise "Sahneye Dönüşüm", Almanya Federal Cumhuriyeti'nin Ankara Büyükelçiliği'nin 2020 yılında gerçekleşen Sürdürülebilir Gelecek Proje ve Fikir Yarışması kapsamında finalist projeler arasında yer almıştır. 2021 yılında ilgili proje ile İzmir Büyükşehir Belediyesi

desteğiyle gerçekleşen Fikrimiz Sosyal Girişimcilik Programı'na seçilmiş ve proje gelişimine dair eğitimlere katılım sağlanmıştır.

2022 yılı itibarıyla AB Sivil Düşün desteğiyle projenin sosyal medya tanıtım içeriklerinin oluşturulması, ilgili konulardaki akademik yazılı kaynakların çevirileri ve proje kılavuz kitapçığının oluşturulması faaliyetleri yürütülmüştür.

Mevcut kaynakların ve tasarım parçalarının, gelecekte kurulması amaçlanan paylaşım ağları sayesinde açık kaynak şeklinde hem fiziksel hem de dijital olarak en verimli kullanımlara ulaştırılması "Sahneye Dönüşüm" projesinin temel çerçevesini oluşturmaktadır. Önerilen sistem modeli; sahne tasarımı alanında paylaşım, yeniden kullanım ve sıfır atık kavramları üzerine odaklanmakta, "Üretim, Eklem, Tedavül ve Miras" olmak üzere dört temel aşamada çerçevelenmektedir. Birbirine bağlı bu adımlarla üniversite eğitiminden profesyonel tiyatrolara, tiyatro seyircisinden sahne tasarımcılarına, tiyatro depolarından, tiyatro müzesine uzanan geniş kapsamlı ve döngüsel bir sistem tasarlanmıştır. İhtiyaç odaklı kurulması planlanan bu sistemin sürdürülebilir özellikleri arasında ise üretim ve tüketim aşamalarındaki ekolojik tasarım tercihleri ön plandadır.

İÇİNDEKİLER

Sürdürülebilir Tiyatro Hareketi ve Sahne Tasarımına Yansımaları.....	8
Geri Dönüşüm / İleri Dönüşüm.....	14
Ekolojik Tiyatro Hareketi.....	18
Eko-Verimlilik.....	24
Biyofilik Tasarım.....	26
Eko-Materyalizm Yaklaşımı.....	28
Sürdürülebilir Tiyatro Adımları.....	32
Sahne Sanatlarında Sürdürülebilirlik Hareketi Girişimleri	44
Sürdürülebilir ve Ekolojik Sahne Yapımı Örnekleri.....	46
Sahneye Dönüşüm Hedefleri ve Aşamaları.....	56
Üretim.....	60
Ekleme.....	62
Tedavül.....	64
Miras.....	66
Sonuç.....	68
Kaynakça.....	70

Sürdürülebilir Tiyatro Hareketi ve Sahne Tasarımına Yansımaları

Sürdürülebilirlik; özünde, bugün ne kullandığımızın ve nasıl kullandığımızın, mevcut ve gelecek nesillerin bu gezegende refah içinde yaşama yetenekleri üzerinde olumsuz etkileri olmadığından emin olmasıyla ilgilidir. Aynı zamanda, ihtiyaçlarımızı sosyal ve adil olarak olumlu ve uygun ekonomik yollarla karşıladığımızdan emin olmamızla alakalıdır. Bu nedenle tasarım düşüncesinde sürdürülebilirlik uygulandığında, eserin tüm yaşam döngüsü boyunca sahip olacağı etkiler aydınlatılır ve tasarımcının içinde var olacağı sisteme uygun üretim için tüm çabayı göstermesi sağlanır.

Bu kılavuz ise, geleceğe yönelik tiyatro ve sahne tasarımı üretim uygulamalarını geliştirmeye kararlı olarak, büyüyen bu topluluğun bir parçası olmak adına en verimli ve doğa dostu uygulamanın gerçekleşmesi için hazırlanmıştır.

Dünyanın farklı yerlerinden tiyatro araştırmacıları, küresel iklim krizi durumundan farklı şekillerde etkilendiğimiz için bir çevrimiçi arşivi yaratmaya başlamıştır. Bu sistem modelinin, adil ve sürdürülebilir bir tiyatro endüstrisi için de dönüşüm eylemine ilham vermesi amaçlanmaktadır. Yenilikçi malzeme, ürün ve hizmetlerin estetik yaratıcılık çerçevesinde daha çağdaş bir şekilde tartışılması gerekir.

Sürdürülebilirliğin pratik yönü:

Yaşam döngüsü düşüncesi,
Sistem düşüncesi,
Döngüsellik ve
Yenilikçi tasarım ile
bağlantılıdır.

Sürdürülebilir tasarım, her birimizin çevre için döngüyü daha verimli hale getirirken kullanmamız gereken araçlardan biri olarak görülmektedir. Talloires Deklarasyonu, kolejlerde ve üniversitelerde öğretim, araştırma, operasyonlar ve sosyal yardımda sürdürülebilirlik ve çevre okuryazarlığını birleştirmek için on maddelik bir eylem planıdır. Sürdürülebilirliği "gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama

yeteneğinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılayan" bir gelişme olarak gören Norveç Brundtland Komisyonu, bugünün çevre ile ilgili kararlarında, gelecek nesillerin hammadde ihtiyaçları ve hayati ekosistemler üzerindeki hakların dikkate alındığını belirlemiştir.

Sürdürülebilir tiyatro üretimine sanatsal bir yaklaşımı benimsemenin ilk adımı olarak, tasarımcıların eko-yaratıcılığı, sürecin temel bir bileşeni olarak değerlendirmesi gerektirir. Sahne sanatlarında sürdürülebilirliği, 'eko-yaratıcılık' kavramını kucaklayarak, sahne estetiğinin ekolojik potansiyellerini ve yaratıcı uygulamalarında çevreye saygı çerçevesini vurgulayarak elde edebiliriz. Sürdürülebilir tiyatro, ilgili alanda her üreticinin ekolojik olarak çalışma prensiplerini uygulaması konusunda eğitim alınmasına ihtiyaç duymaktadır.

20. yüzyılda milyonlarca, belki de milyarlarca ton atığın oluşturulduğu yüz binlerce yapım ortaya çıkmıştır. 21. yüzyılda ise istihdamda kalabilmek için bu yapımlar ve ekipler üretim modellerini güncellemek zorunda kalmaktadır.

Sahne sanatları sektöründe yaratılan israfı dizginlemek için yeni düşünme ve uygulama yolları bulmalıyız. Sürdürülebilirliğe yönelik değişim benimsenmeli ve başarılı olmak için ekipler arası kolektif uygulama yönelimlerine geçilmelidir. "Yeşil tiyatro", "sürdürülebilir tiyatro", "eko-tiyatro" veya "geri dönüştürülmüş tiyatro" gibi birçok farklı isim çevre dostu tiyatro pratiklerini tanımlamaktadır. Bununla birlikte, kurumların ihtiyaç ve ilham temelinde malzeme seçimleri bu tanımlara karşılık gelmektedir. Mevcut sürdürülebilirlik kavramları olarak,

tüketimde azalma,
yeniden kullanma ve
geri dönüşüm ilkeleri,
endüstrinin asıllaştırdığı savurganlık modeline uymamaktadır. Yapımcılar ve kurum yöneticileri, sahne tasarımcılarını, izleyicilerin 'yüksek kaliteli' beklentilerine hizmet veren görsel bir deneyim yaratmaya teşvik etmektedir. Bunun için tiyatro alanında sürdürülebilir hareket, mevcut sürdürülebilir olmayan alışkanlıkların dönüştürülmesi için yeni düşünme yollarını benimseyerek performans sanatları adına canlandırıcı, yenilikçi ve ilgi

çekici olmalıdır. Sürdürülebilirlik fikirlerinin tiyatro pratiği ile uyumsuz olduğu algısını ve ortak varsayımını, ekolojik ve çevre dostu uygulamalar ve yaklaşımlar etkisiz kılacaktır.

"Yeşil tiyatro", "sürdürülebilir tiyatro", "eko-tiyatro" veya "geri dönüştürülmüş tiyatro" gibi birçok farklı isim çevre dostu tiyatro pratiklerini tanımlamaktadır. Çekinceler...

Tiyatro sanatçıları küresel çevre sorunlarının farkında gibi görünse de, bu bilgiyi işlerine aktarma konusunda isteksiz görünmektedir. Çoğu zaman, hem sürdürülebilirlik uygulamaları hem de kusursuz gösterim ihtiyacı, kısa zamanda bütçe ve ekstra kaynak gerektiren maliyetli bir iş olarak algılanabilir. Dolayısıyla sürdürülebilirlik kaygıları, zaman zaman büyük efor gerektiren bir kısıtlama gibi hissedilir. Bozulur, yıpranır ve kırılır parçalar tasarlamak, atılabilirliğin artan kullanımının bir sonucu olarak kullanılıp hızlıca atığa dönüştürmenin kültürel anlamda normalleşmesinden kaynaklanmaktadır.

Gelecek nesiller için sağlıklı ve sürdürülebilir bir gelecek sağlamanın gerekliliği tartışılmaz. Ne yazık ki, mevcut tiyatro endüstrisinin savurgan alışkanlıklarını değiştirme itici gücü bu amacın gerisinde kalmaktadır. Akademik eğitim kurumları, sürdürülebilir bir gelecek yaratmak için farkındalığı, bilgiyi ve araçları artırma ve yeni nesillere iletme konusunda önemli bir sorumluluk taşımaktadır.

Tasarımın yaşam döngüsü analizi, eserin ve üretim biçiminin tüm aşamalarındaki çevresel etkileri değerlendirme yöntemidir.

Günümüzde sahne tasarımı üretimi, **Atık yönetimi, Enerji verimliliği ve Malzeme tüketiminin uzun vadeli etkileri** hakkında dikkatlice düşünmeyi ve planlamayı gerektirmektedir.

Ekolojik yaklaşımlar, yenilikçi tasarımlar için fırsatlar sunmaktadır. Bu sahne tasarımı uygulamalarına, malzeme seçimlerine ve yaratıcılık süreçlerine yaklaşım yolunda derin etkiler yaratılacaktır. Sürdürülebilir tiyatro, ekipman kullanımında yönelim ve yöntem değişikliği gerektirir. Geçmişte kullanılmış ve yeniden kullanılmaya devam edecek malzemeler, tekrarlanan veya geri dönüştürülebilen üretimleri yaygınlaştıracaktır.

- Malzemelerim nereden tedarik ediliyor?
- Malzemelerimi nasıl ve ne amaçla kullanıyorum?
- Malzemelerimi kullandıktan sonra ortaya çıkan atıklar nereye gider?

Bu üç temel sorunun tasarım aşamasında sorulması, daha sürdürülebilir uygulamaya kapı açan adımları atmamızı sağlar.

İyi tasarım:

Çevresine zarar vermez,
Çevrenin korunmasına
önemli katkılar sağlar.
Kaynakları korur,
Fiziksel ve görsel kirliliği en
aza indirir.

Herhangi bir endüstride bir ürünün çevresel etkisini hesaplamanın en etkili yolu, tasarım süreci

kapsamında bu niteliklere dikkat edilerek sağlanabilir.

Sahne tasarımı uygulamalarını daha sürdürülebilir hale getirmek söz konusu olduğunda, ana odak noktası çevre dostu malzemeler kullanmak olmaktadır. Çoğu tiyatro grubu aynı yapıyı nadiren iki yıl üst üste ürettiği için, her yıl yeni dekorlar ve kostümlerin üretilmesi, önemli miktarda materyal kullanılması anlamına gelmektedir.

Sürdürülebilir bir tiyatro için...

Tiyatro ekiplerinin, bir tasarımı tamamlamadan önce ellerinde hangi malzemelerin mevcut olduğunu incelemesi için tasarım süreci başlangıcına fazladan zaman eklemesi veya set parçalarını ayırmak ve sökmek için fazladan birkaç saat talep etmesi gerekebilir.

Ancak bu uygulama değişikliklerinin mevcut üretim ritimlerini kökten bozması gerekmemektedir ve bunlara genellikle finansman veya personel eksikliği engel teşkil edebilmektedir. Tiyatroların sadece oyun sezonlarına değil, prodüksiyon programlarında da sürdürülebilirlik sağlamları gerekir.

Planlanmış tiyatro, yazılı bir senaryo ile başlamayan, daha çok reazlizatörlerin ve tasarımcıların prodüksiyonu yaratmalarına dayanan bir oyun çıkarma tarzıdır. Doğası gereği, yeni oyunlar yaratmak için eldeki nesneleri ve malzemeleri kullanmayı içerir.

Kiralama...

Döngüsel sistemin ana fikirlerinde, tek kullanımlık tasarım parçalarından, entegre bir kapalı döngü sistemiyle uyumlu üretim biçimlerine geçmek ön plandadır. Yeniden kullanıma olanak tanıyan bir sistemin veya hizmetlerin parçası olarak, var olan kiralananabilir öğelerin sağladığı alternatifler çözümler maddi tasarrufta da kazanım sağlayacaktır. Böylece atıklar azaltılırken önceden tasarlanmış bir geri dönüşüm veya yeniden kullanım sistemine kolayca entegre olabilecek şekilde tasarlanabilir. Onarım, alt dönüşüm,

geri dönüşüm ve ileri dönüşüm, yeniden kullanım kapsamı içinde değerlendirilebilecek faaliyetlerdendir.

Döngüsel bir sistemde tasarımcılar ve kurumlar, ürünlerinin tasarımına ve kullanım yönetimine kadar yarattıkları tüm şeylerin uzun ömrü için aktif olarak sorumluluk almaktadır. Buradaki önemli nokta, tasarımının tam yaşam döngüsü sorumluluğuna sahip olacak şekilde oluşturulması ve eserin değerinin kaybolmaması için hizmet sunumuna dahil edilmesidir.

Üretim modelinde kilit unsur tasarımcının ve yapımcının:

Yeniden kullanma,
Onarma,
Dönüştürmeyi
benimsemesidir.

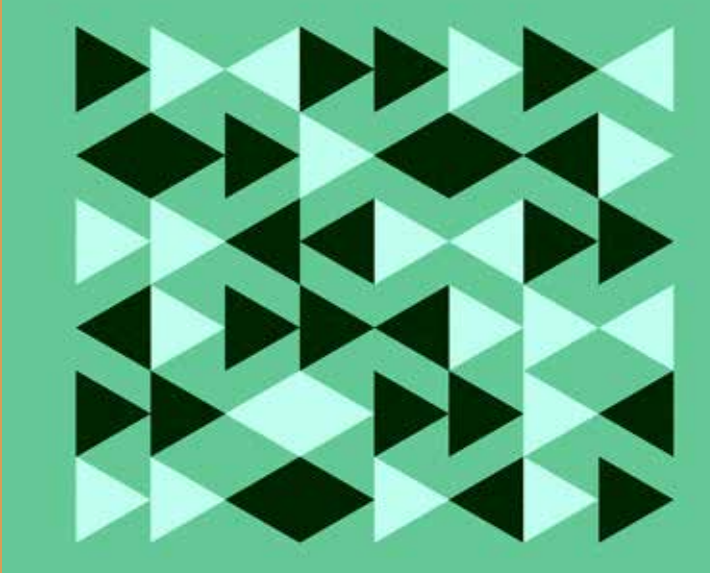
Böylece malzemelerin her seferinde geri dönüşüm ve yeniden kullanımı için kolayca sökülebilecek, parçalanabilecek, birleştirecek modüler şekilde üretilmesi teşvik edilecektir.

Uzun ömürlülük; estetik açıdan zamansız, son derece dayanıklı ve insanların bunları yeniden paylaşabilmeleri veya başkalarına

aktarabilmeleri için zaman içinde değerlerini koruyacak ürünler yaratmakla ilgilidir. Daha uzun ömürlü olan tasarımlar, eskisi kadar sık değiştirilmeyen, tarzları ve işlevsellikleri de dayanıklı olduğu sürece kullanım ömrü boyunca onarılabilir parçalardır.

Onarım, döngüsel sistemin temel bir koşullarındandır. Eşyalar yıpranır, kırılır, hasar görür ve kolay onarım ve tamir edilebilirlik sağlayacak şekilde tasarlanmaları gerekir. Bunun nasıl yapılacağına dair ekstra parçalar ve talimatların yanı sıra, üreticiler arasında onarımı destekleyen sistemlere ihtiyaç vardır.

Yeniden imalat, bir ürünün tamamen sökülüp geri dönüştürülmediği veya yeniden kullanılmadığı, bunun yerine, zamanla neyin eskidiğine ve nelerin kullanışlılığını koruduğuna bağlı olarak bazı parçaların yeniden kullanılmak ve diğer parçaların geri dönüştürülmek üzere tasarlanmasıdır.

Geri dönüşüm /
İleri Dönüşüm

Geri Dönüştürülebilir Maddeler

Kâğıt
Cam
Plastik
Alüminyum
Organik atıklar
Elektronik atıklar
Pil
Metal

Yeniden değerlendirilme imkânı olan atıkların çeşitli fiziksel veya kimyasal işlemlerden geçtikten sonra ikincil hammaddeye dönüştürülerek üretim sürecine

Sürdürülebilirlik konusunda, geri dönüşüm, ileri dönüşüm ve biyolojik olarak çözünebilir malzemelerin artan kullanım süreçleri alternatif çözümler sunmaktadır. Sahne tasarımına dair bu alandaki araştırmalar, biyo-uyumlu materyallerin kullanılması ve tiyatro ile doğa arasındaki ilişkileri keşfederek, minimum karbon ayak iziyle tasarım uygulamalarının tamamlanmasını sağlayacaktır.

Atık olarak değerlendirilen maddelerin çoğu geri dönüştürülebilir malzemelerden oluşmaktadır. Geri dönüştürülebilir ürünler, kullanıldıktan sonra toplanıp yeni ürünler haline getirilebilmektedir.

tekrar dâhil edilmesi önemlidir. Bir plastiğin doğada parçalanabilmesi için 1000 yıl plastik bir şişe için 450 yıl gerekir. Biriken plastik atıkları, dünyanın biyolojik çeşitliliği üzerinde ciddi kirletici etkileri olan toksik bir kirlilik haline gelmektedir. Geri dönüşüm ile doğal kaynaklar korunmakta ve enerji tasarrufu sağlanmaktadır. Ömrünü tamamlamış, artık kullanılamayacak durumdaki malzemelerin, hammaddelerin veya eşyaların asıl amacından

farklı bir işlev kazanması, ikinci bir yaşama kavuşması olarak tanımlanan İleri Dönüşüm'de, atık malzemeler, işe yaramaz veya istenmeyen ürünler, sanatsal değer veya çevresel değer kapsamında yeni malzemelere veya ürünlere dönüştürülebilir.

Sonuç olarak, tasarım sürecinde sürdürülebilirlik gündeminin yaratıcı süreçleri sınırladığı fikri karşısında, demontaj ve geri dönüştürülebilirlik için tasarıma odaklanan eko-yaratıcı yaklaşımların benimsenmesi, 'Azaltma, Yeniden Kullanma, Sıfır Atık' başlıklarının yaratıcı sürece entegre edilmesini ve farkındalık oluşturma biçimini ön plana çıkarmaktadır.

Bu doğrultuda sahne yapımlarının üretim aşamalarında göz önünde bulundurulması gereken temel basamaklar ise şu şekilde özetlenebilir:

- Yaratıcı fikir oturumları ve üretim sürecinde demokratik ve işbirlikçi yollar izlenmeli.
- Üretim ve uygulama boyunca döngüsel sisteme uyumlu tercihler benimsenmeli.
- Daha iyi ve daha uzun ömürlü ürünler için hızlı çözümler yerine, kaliteli işçilik teşvik edilmeli.
- Sürdürülebilir üretim için bir evrensel tarif yoktur. Birçok malzeme ve teknik bu doğrultuda geliştirilmeli ve üretim modellerine entegre edilmeli.

Ekolojik Tiyatro Düşüncesi ve Uygulamaları

Çevre sorunlarına ve ekolojik sorunlara birbirinden farklı sahalarda çözüm aranmaktadır. Genel çerçevede, sanat ve tasarımın da bu konu üzerinde hem fikir olduğu ve mevcut sorunlara çözüm üretmeye çalışmakta olduğu gözlemlenmektedir.

Ekolojik düşünce, sadece kültürün karşısında konumlanan ve korunması gereken, doğayla ilgili bir şey değil, insanın, insan-olmayanla ve yeryüzüyle arasındaki ilişkiyi yeniden tanımlamaya yönelik bir edimdir.

Eko-dramatürji (ekolojik dramatürji), ekolojik düşünce ilkesini tiyatral ve tematik amacının odağına alan bir tiyatro ve performans yapımıdır.

Kavram, başlangıçta oyun metinlerdeki ekolojik eşitsizliklerin nasıl işlendiğini anlatmak için kullanılırken sonra metinden performans dek genişlemiştir. Dramatürji sadece metin yapım süreci değil, sahne tasarımı, ses, görsel efekt, ışık gibi pek çok şeyle oluşabilecek bir anlam ve duygu yaratma sürecidir.

Tiyatro endüstrisindeki tüm rolleri gibi, sahne tasarımcıları da mevcut uygulamaları sorgulayarak, çevreci tasarım alternatiflerini ve radikal, ilercici değişiklikleri başlatarak, mevcut ekolojik ve sosyal sorunları ele alma fırsatına sahiptir. Ekolojik tasarım, maddi kaynak çıkarma, üretim, kullanım, kullanım sonrası

çevresel sonuçlar göz önüne alındığında, bir ürünün tüm yaşam döngüsünü dikkate alan yaygın bir terimdir. Ekolojik tasarım, geri dönüştürülebilir, biyo-bozunur, onarılır ve yenilenir performans alanları oluşturmak için ekoloji ilkeleri dahil etmeyi gerektirir. Sürdürülebilirlik için belirlenen ekolojik tasarım stratejisi, Uzun Ömürlülük için Tasarım, Yeniden Kullanılabilirlik için Tasarım, Malzemenin Tasarruf için Tasarım ve Modülerlik için Tasarım tekniklerini içermektedir.

"Ekolojik tiyatro" veya "Yeşil tiyatro", son yirmi yılda, özellikle Batı tiyatro sahnesinde popülerlik kazanmıştır. "Yeşil drama" teorisinin gelişmesiyle,

birçok yönetmen, yapımcı, yazar ve sahne tasarımcıları, giderek sürdürülebilir tiyatro pratiklerini keşfetmeye çalışmaktadır. Eko-senografi, sadece en az kaynak tüketimi, geri dönüşüm ve tiyatrodan yeniden kullanma hakkında değildir. Aynı zamanda, senografik pratikte sürdürülebilirliği teşvik etmenin, yapım aşamanın arkasında gerçekleşen kaynak tüketiminde atıkların kontrolünden daha fazla olduğu hakkında fazla bilgi verir. Ekolojik düşüncüyü senografik uygulamaya entegre etmenin ilk adımı, ekoloji ve yaşam sistemlerinin temellerini kavramayı içerir.

Eko-senografi uygulaması, yalnızca tiyatrodaki kaynakların kullanımında geri dönüşüm, yeniden kullanmayı ve azaltmayı içermemektedir. Aynı zamanda tiyatro yoluyla olumlu ekolojik yeniden düşünmenin, yeniden düzenleme ve rejenerasyonun tanıtımını kapsayan daha bütünsel bir metodoloji anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, eko-senografik katkıda bulunan bir tiyatro ekibi, ekolojik etkiyle ilgilenmeye başlar ve dört duvarının dışındaki tüm canlı sistemler için olumlu yönde ortaya çıkabileceklerini aktarır.

Eko-senografi'de amaç, eko-verimlilik kısıtlaması ile sınırlı olmadan, tasarlarken yaratıcı duyuları korumaktır. Kaliteli ışık ve zehirli kimyasallardan kaçınılması gibi konular da buna dâhildir. Gösteri açıldığında, izleyiciler doğrudan veya dolaylı olarak çevre dostu yaklaşımın farkında olabilir. Gösteri bittikten sonra ise, doğaya zararlı atık yaratmamak için, temizlenir, onarılır ve ikinci bir yaşam için saklanır bir eser ortaya çıkar. "Ekolojik" olmak, hiçbir kararın tek başına olmadığı bilincini benimsemek anlamına gelir. Her seçim, geniş kapsamlı ve uzun vadeli etkileri olabilecek sosyal, çevresel, ekonomik ve politik sonuçlarla iç içe geçmiştir. Eko-senografinin çekiciliği ise, bir stil olmaması ve herhangi bir özel metodolojiye bağlı olmadan doğa veya ekoloji ile bütünleşme şeklidir.

The Living Stage (Yaşayan Sahne)

Yeni çevre bilinci çağında, bir çok örnek sahne tasarımcısı kendi uygulamalarının ekolojik etkilerini sorgulamaya başlamıştır. Tasarımcılar, sahne sanatlarının son derece görünür konumunu, çevresel sürdürülebilirlik konusunda seyircileri daha fazla bilgilendirmek için kullanabileceklerini fark etmektedir.

Living Stage, rejenerasyon kavramını çizen ve seyircileri çevreleyen, benzersiz bir tasarımla etkileşime giren ve deneysel eserler yaratan bir dizi yerel performans projesidir. Bu sahne yapımlarında, fiziksel yapılar bahçe yatakları haline gelmiş, burada yetişen bitkiler yemek olmuş ve oluşan atıklar ise komposta dönüşmüştür. Proje, sahne tasarımcısının, sahne sanatları içindeki değişimin bir aktivisti ve kolaylaştırıcısı olarak rolünü araştırmış ve topluluk odaklanmasıyla, tiyatro endüstrisinin daha geniş kitlelere sürdürülebilir uygulamaların gösterilmesinde öncü bir rol üstlenmesi potansiyelini açıklamıştır. Devam eden bu girişim, sürdürülebilir, biyolojik olarak parçalanabilir ve yenilebilir performans mekânları oluşturmak için sahne tasarımını, bahçeciliği ve topluluk katılımını birleştiren küresel bir etkinliktir. Ekolojik ilkeleri sahne sanatlarının fikir ve üretimin aşamalarına entegre etmeye çalışan bir hareket olarak, topluluk katılımı ve uygulama fikirlerini birleştiren bu yaratıcı çalışma projesinin temel soruları şu şekildedir;

- 1) Tasarımcılar, sosyal ve çevresel savunuculuk ve kutlamada merkezi bir rol oynamak için topluluklarla nasıl ilişki kurabilir?
- 2) Mekân hikâyeleri senografi yoluyla nasıl iletilir?
- 3) Yalnızca hedef kitlemizi değil, topluluklarımızı ve çevremizi de zenginleştiren tasarımlar yaratabilir miyiz?

Kısmen tiyatro, kısmen bahçe ve kısmen gıda yetiştirme gösterisi olarak Living Stage, ekolojik ilkeleri ve çevresel etkiyi kısıtlamalardan ziyade fırsatlar olarak değerlendirir. Projenin her bir gösterisi, mekan, ekoloji ve topluluk yerellikleriyle doğrudan ilişki içerisinde geliştiği için, hiçbir sunum asla aynı değildir.

Eko-verimlilik

Eko-verimlilik, ekolojik değişikliği savunmada ve desteklemede hayati bir rol oynarken, sürdürülebilir üretimin ekonomik ve teknolojik olarak verimli bileşenlerine de yöneliktir. Öyle ki sahne sanatlarında eko-verimlilikle ilgilenmek, üretim aşamasında kapalı kapıların arkasına gizlenmiş bir yükümlülük olarak görülmektedir. Eko-verimli bir yaklaşımın benimsenmesine karşı bu direnç, sanat sektörünün yaratıcı süreci sınırlandırma korkusu haline gelmiştir. Sahne sanatlarındaki enerji bağımlılığı ve atık fazlalığı, sürekli olarak yeniden başlama ihtiyacı doğurmaktadır.

Eko-Yaratıcılık kavramı, sürdürülebilirliği anlamak ve uygulamak için bir araç sunmakta ve geleneksel tiyatrodaki ekolojik bir sahneyi keşfetmek için ihtiyaç duyulan sanatsal tarafı vurgulamaktadır.

1. Temel olarak eko-düşünmek: Ekolojik yaratıcı süreç, derin ekoloji felsefesini ve ekolojik ilkeleri, ilham verici sürdürülebilir disiplinler arası ve topluluk katılımına yol açan, senografinin tüm ilk aşamalarına entegre eder.

2. Aktivist olarak sahne dönüştürmek: Sürdürülebilir uygulamayı benimsemenin önemli bir bileşeni olarak varsayımları, planları, rutinleri ve alışkanlıkları bırakmak, daha çevreci çözümlerin kapısını aralayacaktır.

3. Varsayımlara meydan okumak: Ekolojik açıdan tasarım süreçlerinin önyargılı fikirlere meydan okunması ve sorgulanmasıdır.

4. İşbirlikçi değişim temsilcileri olarak eko-sahneyi kurmak: Eko-senograf, başkalarında sosyo-ekolojik farkındalık ve güçlendirme eylemleri inşa etmek ve düşünceleri kışkırtmak için farklı geçmişlere sahip insanlar arasında alışılmamış bağlantıları hızlandıran bir liderlik rolü üstlenmelidir.

Tanja Beer - Eko-senografi Rotası Tablosu

5. Etkinliğin ötesinde kalıcı katkılar sağlamak: Tarihsel değer, eko-senografin geride bıraktığı, geleceği şekillendirmeye yardımcı olan, 'katkı için fırsatlar yaratan' olumlu bir mirastır. Sahne Tasarımcılarına... Ekolojik uygulama, yeni malzeme ve ürünleri denemek için inisiyatif almak, genel politikaları sorgulamak, düzenlemek veya eski tasarım parçaları için yeni ihtiyaç sahipleri bulmakla ilgilidir. Yeni süreç ve sonuç potansiyelleri her zaman açık bir biçimde size yeni buluşlar sunabilir. Ekolojik bir çerçeve içinde bir dizi tasarım konsepti geliştirmek, önceki mesleki deneyimlerinden büyük ölçüde farklı olmak zorunda değildir. Minimalist tasarımlar yaratma seçimleri, sadece ekolojik değil, ekonomik ve estetik kaygıların da bir sonucudur ancak zorunlu da olmamalıdır.

Biyofilik Tasarım

Biyofilik tasarım (iklime duyarlı mekân tasarımı), doğal malzemeler, doğal havalandırma, doğal aydınlatma, doğadan ilham alan şekil ve formları modern yapıyı çevreye dâhil etmeyi içeren yapı tasarımı ilkeleridir. Biyofilik tasarım yaklaşımı, inşa edilmiş çevrede, insan-doğa etkileşiminin yararlı etkilerinin sürdürülmesinin yollarını araştırmayı içerir. Biyofilik tasarım ilkeleri ilkel koşullarda yaşamayı değil, karmaşık ve doğa ile bağlantılı olan mekânları teşvik eden ilkelerdir. Bu tasarım yaklaşımı, sürdürülebilir tasarıma dayanan; çevreye doğrudan, dolaylı veya sembolik yollarla atıfta bulunan bir takım organik tasarım stratejilerinin gereğine işaret etmektedir.

Biyomimikri

Herkesin karşılıklı fayda sağladığı canlı ilişkiler ağının taklidine dayanan, sürdürülebilir, hatta yenilenebilir potansiyele sahip yeni bir düşünce olarak biyomimikri ise, sürdürülebilir tasarım yaklaşımları arasında geleceğe dönük olarak önemli bir yaklaşımdır. Doğadan ilham alan yenilikçi fikirlerle ilgili bir kavram olan biyomimikri, temel olarak doğadaki canlılardan çözüm üreten, ürün ve malzemelerin tasarımını ifade eder. Biyomimikri, doğanın zaman içinde test edilmiş modellerini ve stratejilerini taklit ederek, insanların problemlerine sürdürülebilir çözümler arayan inovatif bir yaklaşımdır.

Biyomimikri Unsurları

Model olarak doğa: Biyomimikri, doğada var olan modelleri inceler ve bu tasarımları sorun çözümü için kullanır.

Ölçü olarak doğa: Biyomimikri ekolojik dengeyi kullanarak tasarımın iyi ya da kötü olduğuna karar verir.

Öğretici olarak doğa: Biyomimikri doğadan kazanım ya da çıkarım elde edilecek bir yaklaşım değil, doğadan öğrenme temelli bir yaklaşımdır.

Eko-materyalizm Yaklaşımı

Sahne tasarımı malzeme ilişkilerini yeniden tanımlamak ve kültürel, sosyal, ekolojik sistemlerin odağında sisteme oturtmak adına yaklaşımlarımızı yapılandırmamız gerekir. Bu açıdan eko-materyalizm, performans sanatlarının ekolojik uygulamalara doğru hareket edebileceği alternatif bir yol çizmektedir.

Ekolojik tasarımın sadece malzemelerin dikkate alınmasıyla ilgili olmadığını, aynı zamanda uygulama değişimine yönelme, engelleri yıkmamanın yollarını bulma, mevcut uygulamaları sorgulama ve yeni şeyler yapmanın yeni yollarını keşfetmeyi kolaylaştırdığını da ortaya konmuştur. Her projenin kendi işbirlikçileri, gündemleri, sıklıkla değişen parametreleri ve süreçleriyle birlikte geldiğini anlamak gerekir. Sürdürülebilir tasarım ve üretim esas olarak baştan sona sanatsal çalışma yaratmak için kullanılan malzeme ve kaynakların etkilerine dikkat eden bir süreci ifade eder. Enerji kaynağını, keresteyi, kumaşı, metali ve diğer malzemeleri nereden temin ettiğimizi ve bize ulaşmak için ne kadar yol kat ettiklerini dikkate alır. Tüm malzeme ve ürünlerin üretimde ve performans sırasında ne kadar becerikli ve verimli şekilde kullanıldıkları ve gösteri bittikten sonra onlara ne olacağı da sürece ve döngüye dâhildir.

Eko-materyalizm, sahne uygulamalarına dâhil edilirken, insan ve ekosistemin işbirliği yapmasını gerektirir. Bu, sahnelerin performans materyalleri hakkındaki düşünceleri genişletmek için birden fazla karşılıklı bağıllık ölçeğini göz

önünde bulundurmak demektir. Örneğin; bir tiyatro oyununda kullanılabilecek ikinci el nesneler, önceki deneyimlerin bir rezonansını taşır. Sanatçısının tarihi bilinsin ya da bilinmesin, görsel hikâye anlatımına özgü bir katkı sağlayabilir.

Ekolojik materyallerin sahne tasarımı üretimine dâhil edilmesi aşamasında göz önünde bulundurulabilecek temel sorular, sürdürülebilir yapım kararlarınızı daha etkili kılacaktır.

Ekolojik ve Sürdürülebilir Yenilikçi Malzemelere Örnekler;

Materyal İnovasyon İnisiyatifi'nin yeni nesil materyalleri; "malzeme ekonomisini hayvan bazlı ve petrole dayalı yerleşiklerin ötesine taşımaya yardımcı olan deri, ipek, yün, kuş tüyü veya egzotik derilere yüksek performanslı, hayvansız alternatif ürünler olarak tanımlamıştır. Yeni Nesil Materyallerin hammadde yelpazesinde bitki bazlı, misel ağı, mikrop bazlı, kültür hücre bazlı, geri dönüşüm ve karışım olarak sınıflandırılabilir. Bu tarz yeni nesil malzemelere birkaç örnek üzerinden bakmak gerekirse;

1. Lyocell: Tencel isimli firma tarafından üretilen Lyocell'in ana maddesi sürdürülebilir ormanlardan elde edilen odunların su ve organik çözücü maddeler yardımıyla dönüştüğü selülozik ipliklerdir. Üretiminde izlenen yol sayesinde karbon ayak izi %60 oranında azalmıştır. Ürün ömrünü tamamladığında ise doğada, %100 çözünbilmektedir.

2. SeaCell: Smartfiber AG firması tarafından yenilenebilir kaynaklardan üretilen bir iplik türüdür. Lyocell ile işlenerek doğal ipliğe ve sonrasında da kumaşa dönüştürülür. Yosunların toplanma işlemine de özen gösteren firma, yosunların kendini yenilemesine izin verecek şekilde, doğal yaşama zarar vermeden işlemi gerçekleştirir.

3. Piñatex: Ananas hasadı sırasında bitkinin, kullanılmayan yapraklarının, çeşitli işlemlerden geçirilerek ipliğe dönüştürülmesiyle elde edilen keçe malzemesi, daha sonrasında Filipinler'den İtalya veya İspanya'ya yollanarak, özel yöntemlerle tüketiciye hazır hale getirilmektedir.

4. Vegea Textile: 2016 yılında Milano'da kurulan VEGEA isimli firması, doğal ve sürdürülebilir malzemeler yaratmaktadır.

VEGEA isimli vegan ürünleri, çeşitli bitki yağlarından ve bitkilerden elde edilen ipliklerdir.

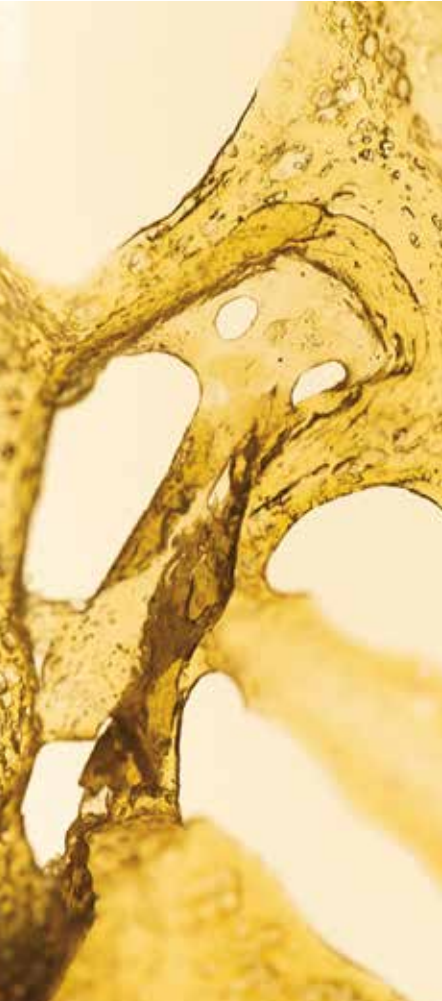
5. QMilk: 1930'lu yıllardan beri kumaş üretiminde kullanılan süt proteinlerinin, zehirli kimyasallar olmadan işlemenin bir yolunu arama doğrultusunda, ekşimiş süt proteininden üretilen QMilk ortaya çıkmıştır. Üretim sürecinde, 1kg kumaş üretmek için sadece 2 litre su kullanılmaktadır. Normalde 1 kg pamuklu kumaş üretmek için 20.000 litreye kadar su gerektiğini düşünürsek, bu malzemeyle su kaynaklarımızı büyük bir tahribattan kurtarmamız mümkün olabilir.

6. Paper Bin: İsveçli firma Isoflac iş birliği ile üretilen ürün, %100 geri dönüştürülmüş gazeteden üretilmektedir.

Sadece %4 oranında suda çözünebilir yapıştırıcı kullanılan bu ürün, %100 geri dönüştürülebilir. Paper Bin'in üretiminde yumurta kartonları üretiminde de sık kullanılan vakum kalıplama yöntemi kullanılmaktadır. Türkiye'den ise Cha Paper ve Medeniyet Hamuru isimli girişimler de ekolojik kağıt üretimi ve geri dönüşümü üzerine çalışmalarıyla örnek teşkil etmektedir.

7. Shellworks: Deniz mahsulü atıklarını, biyo-bozunur ve geri dönüştürülebilir biyo-plastiklere dönüştüren bir makine serisidir. Malzeme, kabuklu canlıların kabuklarında ve mantarların hücre duvarında bulunan ana yapı taşı kitin proteini ile sirke karışımından oluşmaktadır.

8. Applied Bioplastics: Bu girişim, üreticilerin karbon ayak izlerini hem madde bazında hem de ekonomik anlamda düşürmeye imkân tanımaktadır. Çok daha sağlıklı ve sürdürülebilir bitki bazlı polimerleri, petrokimya bazlı alternatiflerine göre rekabetçi bir fiyat sunarak ticarileştirmektedir. Karbondioksit emisyonlarını önleyen bitki bazlı hammadde sayesinde üretim sürecinde karbondioksit miktarı standartlara göre %43 azalmaktadır. Şirket eğer geri dönüştürülmüş hammadde kullanılabılırsa bu oranın %97'e kadar çıkabileceğini söylemektedir. Bu da neredeyse sıfır karbondioksit salınımı demektir.

9. Ottan Studio: Meyve-sebze kabukları ve dökülen yapraklar gibi organik atıklardan sürdürülebilir üretim yöntemleriyle ileri dönüştürülmüş, estetik ve kaliteli iç mimari ve endüstriyel tasarıma yönelik yapı ürünleri geliştirmektedir.

Üretilen malzemelerin renk ve dokuları, doğal içerdiğinden dolayı yapay renklendiricilere gerek duymamaktadır. Uzun ömürlü ve dayanıklı bu malzemeler tasarım çalışmalarında ahşap, taş ve mermer yerine kullanılarak, doğal kaynakların daha az tüketilmesini sağlayabilir.

10. Biogreen: Karbon ayak izinin muadillerine göre sekiz kat daha az olduğu belirtilen "BioGreen" isimli bu kumaşın üretim sürecinde petrol bazlı ürünler yerine çevre dostu yeşil kimyasal ile proses uygulaması yapılmaktadır. Minimum çevresel etkisi ve doğal, yenilenebilir kaynakları kullanan yenilikçi teknolojisi sayesinde tekstil endüstrisinde en doğa dostu uygulamalardan biri olarak öne çıkan Biogreen tekstil malzemesi, sürdürülebilir kostüm tasarımı üretimleri için malzeme örneği teşkil etmektedir.

Sürdürülebilir Tiyatro Adımları

Tiyatro yapımları temsil öncesi ve sonrasında büyük miktarda atık üretebilir. Herhangi bir standart tiyatro yapımı oldukça büyük bir karbon ayak izine sahip olabilir. Çoğu tiyatro oyununun atmosfer ve ruh halini yaratmak için kullanılan alışlagelmiş yüksek voltajlı aydınlatma aletleri, yüksek elektrik kullanımına neden olmaktadır. Posterlerin, program broşürlerinin, oyun metninin, hatta sahne ve aydınlatma çizimlerinin basılmasında ise büyük miktarlarda kâğıt kullanımı gözlemlenmektedir.

Günümüzde, her sahne yapımı için özel dekor inşa etmenin ekonomik ve çevresel etkileriyle yüzleşmekteyiz. Özellikle geniş performans alanlarındaki dekorlar, kamyonlarca kereste, çelik, vida kutuları ve galonlarca boya tüketimine yol açmaktadır. Her zaman birçok tiyatro ekibi için kurum içi yeniden kullanım protokolleri uygulanmaktadır. Ancak her set benzersizdir ve parçaların çoğunun yeniden kullanımı zor olabilir.

Ekolojik duyarlılık içeren eylemlerimiz hem toplum hem de çevre üzerinde potansiyel olarak faydalı etkilere sahip olabilir. Müzik, tiyatro, sanat, tasarım ve zanaat yoluyla sosyal dönüşüm için yenilikçi yaratıcılık yollarını uygulamalıyız. Topluluklardaki farklı kesimler ve kültürler, farklı düşünme kalıpları ve ifade biçimleri sunarak üretimi zenginleştirir.

Sahne Tasarımı Üretim Aşamalarında;

Sürdürülebilir tasarım adımları, esas olarak sanatsal çalışmada kullandığımız malzeme ve kaynakların etkilerine dikkat eden bir süreci ifade eder. Genel bir kural olarak, daha fazla malzeme daha büyük etkilere neden olur. Bu nedenle daha az malzeme türü kullanmak ve ürünün kalitesinden ödün vermeden kullandıklarınızın toplam ağırlığını azaltmak önemlidir.

İşlevsel sunum, uzun ömür, değer ve optimum malzeme kullanımı arasındaki dengeyi bulmak bu noktada önemlidir. Malzeme tüketim süreçlerinin etkilerini anlama ve azaltmaya yönelik yaklaşımlar,

toksik malzeme kullanımı ve üretim/tüketim seçimlerimizin çevresel etkilerini azaltmak için gerçekten önemlidir. Örneğin; sahne tasarımı atölyelerinde atık ayrıştırmaya yönelik (metal, kâğıt, cam, plastik, ahşap olmak üzere) düzenlenmiş çöp kutuları bulundurulması en basit ama etkili adımlar arasındadır. Modülerlik, yeniden kullanım değerini artırabilir ve tek bir malzeme biçiminde birden fazla seçenek sunabilir. Bir tasarım yaklaşımı olarak modülerlik, yaratıcıların yarattıkları şeylerin farklı konfigürasyonlarda nasıl kullanılabileceğini düşünmelerini sağlar.

Demontaj odaklı tasarım, bir ürünün ömrünün sonunda geri dönüşüm için kolayca ayrılabilir olacak şekilde tasarlanmasını gerektirir. Nasıl bir araya getirildiği, kullanılan malzeme türleri ve bağlantı yöntemleri, onarım, yeniden üretim ve geri dönüşüm için parçalara ayırmanın hızını ve kolaylığını destekleyecektir. Bu stratejiyle ilgili önemli olan, sahne tasarımı parçalarının uyumlu ve işleyen geri dönüşüm piyasasına sahip bir sistemde kullanılması veya yeniden kullanım ve paylaşım sistemine dâhil edilmesidir. Azaltmak, yeniden kullanmak ve geri dönüştürmek için fırsatları en üst düzeye çıkararak tasarlamak, daha az kaynak ama daha fazla buluşu doğurur.

Önerilerimiz;

Döngüsel sistemde kısıtlı zamanınızı, kaynakları atıkları dönüştüren geleneksel doğrusal ekonomi yerine paylaşmaya, yeniden kullanmaya ve onarmaya harcadığınız. Atölye uygulamaları mümkün olduğunca sürdürülebilir hale getirilebilir. Kaynakları tekrar kullanmak ve geri dönüştürmek, sezonlar arası döngüsel sistemi güçlendirecektir. Diğer tasarımcılarla birden fazla üretimde paylaşmak ve proje bittikten sonra nasıl kullanılabileceklerini planlamak için işbirliği yapın. İdeal olarak her tasarım parçası, gelecekteki yeniden kullanımı veya geri dönüşümü besleyecektir. Tasarım öğeleri için mümkün olduğunda ileri dönüşüm yöntemlerini de kullanın. Ekolojik konularda daha derin anlayışı geliştirmek için interaktif atölyeler planlayın. Bunların pratikte nasıl çalışacağına dair fikirlere katkıda bulunmaya ve üretiminizin çevre politikasını aktarma adına katılıma açık söyleşi, panel ve atölyeleri başlangıç noktası olarak kullanın. Gösterimler sonrası tüm dekor, aksesuar ve kostümlerin geri dönüştürüldüğünden emin olun. Bu, hammadde ihtiyacını, enerji kullanımını ve israfı azaltacaktır.

Dekor Tasarımı için;

Dekor parçalarının sökülebilmesi ve yeniden kullanılması, geri dönüşüm yaklaşımını vurgulayacaktır. Tekrar tekrar kullanılabilir modüler dekor parçaları tasarlayın (yeniden boyayarak veya onararak). Depolarda saklanamayan dekor parçalarınız varsa, paylaşımlarla tekrar kullanılmak üzere diğer tiyatro ekiplerine sunulabilir.

Kullanılan hammaddelerin yeni olması gerekiyorsa, malzeme kaynağı ve üretim modelleri hakkında bilgi edinin. Malzemeleri değerlendirmek için, üretim bilgileri kontrol edilerek karbon ayak izi miktarı ve kimyasal içerikleri belirlenebilir.

Ahşap, imalatında metallerden daha düşük bir çevresel etkiye sahiptir. Ahşap biyolojik olarak karbon nötr kabul edilir. Ancak farklı ahşap tipleri, üretildikleri yerler ve nasıl taşındıkları ile ilgili değişken çevresel etkilere sahiptir.

Bileşenleri ve malzemeleri daha uzun ömürlü hale getirmek için çivi yerine vidalar kullanın. Bantlar, macunlar ve yapıştırıcılar yerine pimler ve klipsleri tercih edin. Bağlantılar için dikiş, vida ve kelepçeler gibi tekrarlı kullanım aparatlar önceliğiniz olsun.

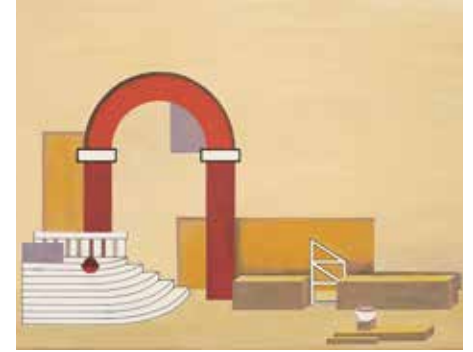
Zararlı kimyasalları azaltın. Yapıştırıcılar ve boyalar için daha çevreci alternatifleri deneyin. Aerosol sprey boyalar yerine en düşük karbon ayak izi olan su bazlı boya türlerini kullanın. Boya metal kutularını tekrarlı kullanın. Geleneksel ve doğal toz boya tercih edin.

Mümkün olan her yerde kimyasalları kullanmaktan kaçının. Aerosoller, parabenler, triklosan ve PVC dâhil olmak üzere zararlı plastikler ve kimyasallardan kaçının. Doğal cıcalar, ham yağlar, petrol içermeyen balmumu ve PVA yapıştırıcılarını kullanın.

Plastiklerin yeniden kullanılabilir, geri dönüştürülebilir veya kompostlanabilir olduğundan emin olun. Zararlı malzemeler yerine odun, metal ve plastiklerin sürdürülebilir kullanım şekilleri belirlenebilir.

Yerel yönetimlerle mimari ve yapısal projeler dâhilinde güncel olarak irtibata geçin. Bu proje çalışmalarından artan yapı malzemelerinin verimli kullanılması adına, sahne tasarımı uygulamalarınızı gündeme getirin.

Sahne depolarında uzun süre beklemiş, kullanılmayacak ve atığa dönüşmüş malzemelerin doğru ayrıştırılması için geri dönüşüm merkezleri ile iletişime geçin.

Kostüm Tasarımı için;

Mümkün olan her yerde, yeniden kullanılmış kostüm kaynaklarına başvurmak önemlidir. İkinci el alışveriş yapın veya hızlı moda akımına alternatif seçenekleri araştırın. lade edilebilir veya değiştirilebilir parçaların, atık öğeler olarak depolanması verimli yer kullanımını kısıtlayacaktır.

Tekrarlı kullanım ve yeniden düzenleme için kullanılabilecek depoları, kiralama mağazaları ve dükkânları tercih edin.

Kostüm, peruk ve makyajlarda kullanılan bazı malzemeler zarar verici olabilir. Bunlar parlatici, sim, sentetik boyalar içerir. Sahne makyajında pariltidan (zararlı bir mikropplastik) kaçının.

Yeni kumaş satın almak için, organik içeriği yüksek sertifikalı ekolojik tekstilleri araştırın. Mümkün olan yerlerde geri dönüştürülmüş veya sürdürülebilir kumaşlar kullanın.

Fabrikalardan, diğer tasarımcılardan ve depolardan alınabilen arta kalmış, fazla sipariş verilmiş kumaşlara ölü-stok kumaş adı verilir. Kostüm terzileri, üretimlerinde stok kumaşlara yer vererek çöpe gidecek kumaşlara ikinci bir kullanım alanı yaratarak, daha sürdürülebilir bir üretim anlayışına sahip olabilirler.

Kullanılamaz kalıntıları ve giysileri geri dönüşüm merkezlerine teslim edin.

Kostümleri saklamaları için plastik taşıma çantaları kullanmak yerine yedek kumaştan bez çantalar kullanmak sürdürülebilirliğe katkı sağlayacaktır.

Işıklama Tasarımı için;

Herhangi bir taşınabilir ekipman için şarj edilebilir piller kullanın. Şarj edilebilir piller, tek kullanımlık pillere göre çevreye 32 kat daha az zararlıdır ve tek kullanımlık pilleri düzenli olarak kullanmaya kıyasla ekonomik tasarruf sağlayabilir.

Aydınlatma enerjisi kullanımı ve üretim çevre politikasında belirtilen diğer çevresel performans göstergelerini izleyin. Ampulleri veya elektronik ekipmanları geri dönüştürün.

Sahne ışıkları için enerji tasarruflu ampuller satın alın. LED'ler, akkor aydınlatmadan 20 kat daha uzun ömürlü ve % 85'e kadar daha az enerji kullanır. LED'lerin yüksek maliyeti, bir tiyatronun kurum içi stokunun bir parçası olarak satın alındığında, uzun vadede enerji faturalarında tasarruf sağlayacaktır.

Her armatürü bilinçli bir şekilde kullanan bir teçhizat tasarlayın ve işe uygun en düşük watt gücündeki lambayı seçin.

Yeniden kullanılabilir kauçuk bağlar, kısa bağlantı hattı, aydınlatma donanımları veya sarma kabloları sabitlemek için PVC bandın yerini alabilir. PVC bant kullanımını ortadan kaldırmak için kablolar kalıcı olarak da sabitlenebilir.

Kullanılmadığı zaman aydınlatma teçhizatını kapatın.

Sahne arkası çalışma lambaları için düşük voltajlı ışık kaynaklarını araştırın.

Ampul tüketim süresi dolduğunda, onların nasıl geri dönüştürüleceğinden ve doğru bir şekilde atıldığından emin olun.

Aksesuar Tasarımı için;

Her zaman önce prop ve kostüm deposunu kontrol edin. Deponuzda mevcut olan malzeme ve eşyaları değerlendirin. Mümkün olduğunca tekrarlı kullanımı vurgulayın.

Yapımda kullanılacak malzemelerin çevresel etkisini ve yaşam döngüsünü araştırın.

Toksik maddeleri ve malzemeleri çevreye duyarlı seçeneklerle değiştirin.

Tek kullanımlık plastiği yeniden kullanılabilir veya biyo-bozunur seçeneklerle değiştirin.

Üretimde kullandığınız sürdürülebilir malzeme seçeneklerini ve geri dönüştürülme yöntemlerini not ederek, başka yapımlarda tasarımcıların yararlanabileceği yenilikçi yolları paylaşımına açın.

Sahne Yapımı Organizasyonunda;

Sürdürülebilir sonuçlar, işbirliği ve iletişime bağlıdır. Kurum programlamalarının buna izin vermesi ve toplantılara dâhil edilmesi gerekir. Farklı departmanlar birlikte sürdürülebilirlik üzerinde çalışabilir. Sürdürülebilirliği tartışmak için üretim ekipleriyle "yeşil strateji" toplantılarını planlayın. Prova süreçlerinde daha ekolojik ve sürdürülebilir adımlar atmayı destekleyen alternatif fikirler ortaya çıkacaktır. Nesnelere değil insanlara odaklanın. Kaynak tüketimini yaratıcılıkla değiştirin.

Tiyatro alanından disiplinler arası işbirliklerini takip edin ve yerel/küresel ağlara katılın.

Tiyatro kurumu adına yerel olarak alışveriş yapın ve yerel üreticileri tercih edin.

Tiyatro yapılarının ofislerinde fazla kâğıt kullanımını durdurmak, çok fazla form ve gereksiz öge yazdırmanın önüne geçer. Kâğıt, mürekkep, poster, oyun metni, fatura vb. basmak için kullanılan malzemelerin geri dönüşümüne dikkat edin. Tek yüze basılmış bazı kâğıtlar (poster/el ilanı) boş yüze not almak için hurda kâğıt olarak tutulabilir. Prova sürecinde geri dönüştürülmüş kurşun kalemler kullanmayı deneyin. Dijital prova raporları kullanarak, kâğıt tüketimini azaltın.

Basılı materyallerden (afişler / el ilanları) kaçının ve sosyal medyayı kullanın. Birçok grubun pazarlama planında el ilanları büyük bir yer tutmaktadır. Yazdırmanız gerekiyorsa, el ilanları için geri dönüştürülmüş kâğıt ve parlak olmayan geri dönüştürülebilir kartlar kullanın.

Sahneyi işaretlerken, plastik bant yerine tebeşir kalem ve kâğıt tabanlı bant kullanın. Plastik şişe kullanımını azaltmak için yeniden kullanılabilir su şişelerini tercih edin.

Depolama ve nakliyenin çevreye etkisini ölçün ve en sürdürülebilir rotayı bulun. Tiyatro yapımlarının uygulama ve gösterim süreçlerinde en büyük karbon ayak izi nakliye, yolculuk ve mekânlar için harcanan enerji ve lojistik hizmetleri nedeniyle oluşmaktadır. Naylon ambalaj maddelerini azaltın. Nakliye işlemi için, biyo-bozunur veya geri dönüştürülebilir paketleme malzemelerini kullanın.

Lobinizi olabildiğince çevre dostu tutun. Suyu verimli kullanmak, ışıkları çalıştırmak, ısıtmak ve soğutmak için temiz enerji kullanırken, daha çevre dostu olan seyircilere de teşvikler sunun.

Performans öncesi ve sonrası atölye çalışmaları, soru/cevap etkinlikleri ve sosyal medya yoluyla ekolojik konuların farkındalığını artırmak için çeşitli platformları kullanın. Ekolojik stratejiler

ve fikirleri deneyerek keşfedin. Sosyal, iklim ve çevre adaletinin kesiştiği konularda farkındalık yaratın.

Sahne Sanatlarında
Sürdürülebilirlik
Hareketi Girişimleri;

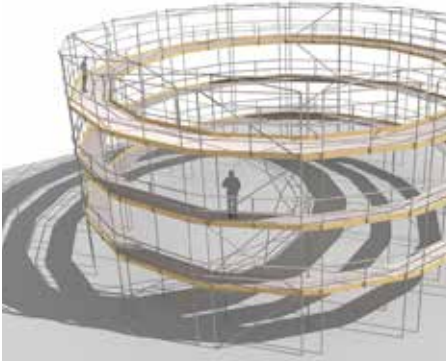
Küresel iklim krizinin etkisini göstermesi ve küresel pandeminin uygulamalarımıza ara vermesiyle birlikte 2020 yılından itibaren üretim koşulları değişmiş ve tiyatrodaki sürdürülebilirlik konusu hızla ön plana çıkmıştır. Son yıllarda tiyatro endüstrisi, çalışmalarının çevresel etkileri konusunda farkındalık geliştirmeye başlamıştır. 2010'ların başlarından itibaren, bir dizi büyük tiyatro grubu, sahne yapımları için sürdürülebilir sahne tasarımları inşa etmek adına daha çevreci yöntemler oluşturmak için işbirlikleri yapmıştır. Performans sanatlarında sıfır atık, geri dönüşüm ve yeniden kullanım uygulamaları üzerine çalışmalar yapan girişimlere örnek olarak Ecostage, Julie's Bicycle ve Broadway Green Alliance göze çarpmaktadır. Sahne yapımlarındaki tasarım malzemelerinin geri dönüşüm ve yeniden kullanımı sağlayan diğer kuruluşlara ise Scenery Salvage (İngiltere), Green Clover (İngiltere), Reset Scenery (İskoçya), Ecosceno (Kanada) ve EcoSet (Los Angeles) şirketleri örnek verilebilir. 2021 yılında tiyatro yapımlarında sürdürülebilirlik yöntemleri üzerine oluşturulan "The Theatre Green Book", üç cilt şeklinde dijital açık kaynak olarak sunulmuştur. Bu kaynaklar Sahne Yapım Aşamaları, Tiyatro Kurumu Yapısal Çözümleri ve Organizasyonel Adımlar olarak bölümlenmiştir. Ekolojik ve sürdürülebilir tiyatro alanının önemli isimlerinden Tanja Beer ise 2021 yılında kaleme aldığı "Ecoscenography" isimli kitabıyla konuya dair temel bir kaynak ortaya koymuştur. Ayrıca, 2019

yılında gerçekleşen Prague Quadriennale fuarı kapsamında Jennifer Tran ile birlikte eko-senografi kavramını interaktif atölye, sergi ve performans gösterimiyle uygulamalı olarak açıklamıştır. 2013 yılında gerçekleşen World Stage Design organizasyonunda sahne tasarımına dair sürdürülebilir yöntemleri keşfetmek adına söyleşiler ve atölyeler düzenlenmiştir. Sanatta Sürdürülebilir Uygulama Merkezi (CSPA) ve Triga Creative işbirliğiyle İklim Değişikliği Tiyatro Hareketi kapsamında Aralık 2021'de uluslararası düzeyde Eco-Design Charette düzenlemiştir. Türkiye'de ise Artsmap dijital platformu "Sahneyi Sürdür" (Sustain the Stage) başlığı altında tiyatro üreticileri ile birlikte sürdürülebilirlik teması üzerine workshop ve seminerler düzenlemiştir.

Sürdürülebilir ve Ekolojik Sahne Yapımı Örnekleri

Paper Bale Theater (2013)

1- Alternatif Sürdürülebilir Malzemelerden Sahne Yapıları

Willow Tiyatrosu: Yerel kaynaklı malzemelerden, tamamen geri dönüştürülebilir veya yeniden kullanılabilir formdaki bu deneysel sahne fikri, tasarımcı Brad Steinmetz ve mimar Tim Lai tarafından ortaya konmuş ve sergilenmiştir. Tasarım öğrencileri ve uzman gönüllülerden oluşan bir ekip tarafından bir haftada inşa edilen bu 150 kişilik performans alanı, World Stage Design 2013 etkinliğinde Uluslararası jüri tarafından en iyi tasarım projesi olarak seçilmiştir. Tasarımın kullanım sırasında ve hatta kullanımdan sonra da ne olacağını düşünmekle kalmayıp, mevcut tasarımın biyo-bozunma aşamasındaki ömrü, kır çiçeği tozlaşma alanları yaratması şeklinde planlanmıştır.

Paper Bale Theatre: Paris merkezli mimarlık ve sahneleme firması Studio Andrew Todd, esas olarak geri dönüştürülmüş kâğıttan yapılmış yeni bir tiyatro yapımı için bu proje önerisini sunmuştur. Paper Bale Tiyatrosu, nispeten kolay ve ucuza kurulabilir, sökülebilir bir oyun sahnesi olarak planlanmıştır. Geçici performanslar için kullanılabilecek, çoğunlukla yenilenebilir kaynaklardan yapılmış 135 kişilik dairesel bir tiyatro konseptidir. Yapı planı, dört giriş (ikisi seyirci için, ikisi sanatçılar için) ve

birlikte çivilenmiş kiralık iskele tahtalarından yapılmış, yaylı bir zemin sağlamak için tenis toplarının üzerine yerleştirilebilecek bir zemin olarak düşünülmüştür. Seyirci koltukları ise kâğıt ya da saman balyalarından tasarlanmıştır.

Birincil yapı malzemeleri tek parça çelik çerçeve, bambu payandalar ve geri dönüştürülmüş kâğıt balyalarıdır. Duvarlar sıkıştırılmış karton ve kâğıttan inşa edilirken, çatı malzemesi çift membranlı geri dönüştürülmüş sirk çadırı kumaşından türetilmiştir. Böylece, bu sahne tasarımı önemli derecede ses yalıtımı da sunacaktır. Cardiff'teki 2013 World Stage Design etkinliği için bir alternatif yapı modeli olarak tasarlanan proje, bina kütesinin beton veya taş olması gerekmediğini göstererek, hurda veya atık malzemelerin ve geri dönüştürülmüş kâğıt balyalarının bu şekilde imkânlar sağlayabileceğini kanıtlamaktadır.

Jellyfish Tiyatrosu: Berlinli mimarlar Kobblering ve Kaltwasser tarafından tasarlanan Jellyfish Tiyatrosu, 2010 yılında gönüllülerin işbirliği ile yaratılmış, tamamen geri dönüştürülmüş ve çoğunlukta ahşap geri kazanılmış malzemelerden yapılmış, Londra'nın ilk tam işlevli tiyatrosudur. Proje, enerji verimliliği, işbirliği ve insan ölçeğinde inşaata odaklanılmıştır.

2021 yılında inşa edilen Thorington Tiyatrosu ise, İngiltere Suffolk Ormanı içerisinde II. Dünya Savaşı'ndan kalma bir bombardıman krater oyuğuna, tamamen doğal malzemelerle oluşturulmuş ve doğayla iç içe 350 kişilik bir sahne olarak inşa edilmiştir. 2021 Mayıs ayında sahnelemeye açılan bu açık hava tiyatrosu, amfityatro yapısında şekillendirilmiştir.

Pandemi döneminde açılış yapmayı bekleyen tiyatro sahnelerine alternatif bir çözüm olarak sunulan bu yapı, seyirci ve oyunculara doğayla bütünleşmiş bir performans alanı sağlamıştır.

2- Forum Tiyatro Uygulamasıyla Ekolojik Düşünce Paylaşımı

Hindistan'da Forum tiyatro yöntemini kullanılarak, yerel kirlilik yükünün nedenlerine ilişkin halkların görüşlerinin araştırılması sağlanmaktadır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen performanslar, izleyiciler tarafından verilen gerçek hikâyelere dayanmakta ve halkın katılımını içermektedir. Çalışma, tiyatronun farkındalık için en iyi ortamlardan biri olduğunu açıkça göstermektedir. Aslında yapılan çalışma ekolojik sorunları ortaya çıkarmak için tasarlanmış bir kamuoyu algısı çalışmasıdır. Forum Tiyatrosu kavramının kendisi Augusto Boal tarafından tanıtılmış ve uygulanmıştır.

Jellyfish Theater (2010)

Nitekim Boal'ın tanımıyla bu biçem, tiyatronun doğru yolu gösterme yeri değil, yalnızca olası tüm yolların incelenmesi veya eylemin gerçekte prova edilmesi ve uygulanmasıdır. Forum tiyatrosu ve halkın anlatım biçimleri olarak tiyatro, seyirciden bir şey almak yerine, onunla birlikte pratik yapma arzusu uyandırmaktadır. Forum Tiyatro modeli, dünya çapında önem kazanmaktadır. Çünkü muazzam miktarda umut ve keşif olasılığı ile ilgilenirken, sorunları çok olumlu bir şekilde ele almaktadır. Böylece Hindistan'daki bu çalışma bir yandan yörenin kirlilik yükünü incelerken, diğer yandan halkın katılımını yalnızca

genel farkındalık değil, aktif karar alma ve yerel kirliliği daha az tutmak için katkı sağlamaktadır.

Hindistan'daki küçük bir köy olan Ramapura'daki aktivist Sukracharya Rabha, tiyatro ve sahne tasarımına eko merkezli bir yaklaşım geliştirmiştir. Sal Ağacı Tiyatrosu Festivali'nde, Hint tiyatrosu için yeni bir eko-estetik belirlemekte ve doğanın tiyatroya nasıl katılabileceğini araştırmaktadır. Rabha, eko-senografik yaklaşımla doğayı performans mekânı olarak kullanmıştır. Rabha'nın Sal Ağacı Ormanı'ndaki tiyatroyu tasarlama kararı, toprakla insan arasında kaybolan ilişkiyi yeniden kurma ve

böylece doğada yeniden kurulması gereken güçlü bir bağ olarak şekillenmiştir. Rabha'nın tiyatro sahnesi, tüm modern olanaklardan yoksundur. Ama birçok uluslararası girişim, aralık ayında gerçekleşen bu festivalinde yer almasını sabırla bekler. Rabha, doğanın kucağında inşa edilen bu tiyatroyu, köklere dönüş olarak tanımlamaktadır. Kültür, topluluk ve ekolojiyi bir araya getirmeye çalışırken, içeriden bir iyileşme süreci başlatmak için yerel halkı da bir araya getirmeye çalışır. Uygulayıcı ve tasarımcı olarak Rabha, toprağın tam potansiyelini ve coğrafi özelliklerini kullanarak aktif topluluk katılımını teşvik etmiştir.

3- Tiyatro Kurumlarının Sürdürülebilirlik Uygulamaları

Sahne eseri üretimlerinde ve organizasyonlarında sürdürülebilirliği benimsemiş tiyatro kurumlarından Londra Ulusal Tiyatrosu, iklim kriziyle mücadele için iklim krizi eylemini harekete geçirerek İngiltere'de birçok tiyatro ekibine liderlik etmeyi amaçlamaktadır. Sahne binasının sürdürülebilirliği ve enerji verimliliği de dâhil olmak üzere geniş çaplı operasyonları biyolojik çeşitlilikle uyumlu hale getirmek adına çalışmaktadır. Kurum, Mayıs 2021'de etkin sürdürülebilir tiyatro uygulamaları için bir kılavuz olarak sunulan Yeşil Tiyatro Kitabı'nın temel standartlarını benimsemektedir.

Yeniden kullanım ve geri dönüşüm, kurum temel uygulamalarının merkezinde yer almış ve malzemelerin %50'sinin daha önce bir ömre sahip olması ve %65'inin ise sonunda yeniden kullanılması veya geri dönüştürülmesi sağlanmaktadır. Farklı sahne departmanlarında yeniden kullanılabilir bardakları çoğaltarak, ilk üç ayda 200.000'den fazla tek kullanımlık plastik bardak tasarrufu sağlamıştır. Teslimatlar da dâhil olmak üzere her yeni ürün veya malzemenin karbon ayak izini hesaplamakta ve zararlı kimyasalların kullanımını azaltmaktadır. Bu yeni yaklaşım, sahne gösterilerindeki yaratıcı seçimlerin bir parçası olarak sürdürülebilir kararlar almayı öne çıkarmaktadır.

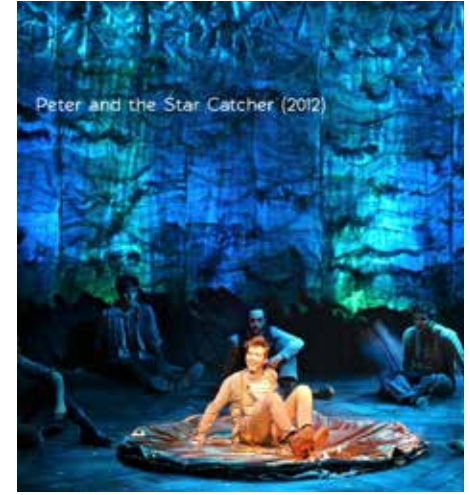

Chicago Filament Theater Ensemble, tiyatro endüstrisinde atık dönüşümüne dair daha sürdürülebilir çözümler bulmak adına sıfır atık odaklı performans yapımlarına yönelmiştir. Sahne dekorlarının %99'luk kısmını yerel üreticilerden aldığı ahşap malzemelerden ve seyircilerin bağışladığı parçalardan oluşturmaktadır.

Londra Arcola Tiyatrosu, sahne yapımlarında kullanmak üzere temiz ve sürdürülebilir enerji kaynaklarına yönelerek güneş enerjisi panellerini tercih etmiş, sahne aydınlatmasında LED ışıklandırma araçlarına geçerek %36 güç tasarrufu sağlamıştır. Ayrıca

seyircilerini toplu taşıma araçlarını kullanmaya teşvik edici girişimlerde bulunmuştur.

Green Mo'olelo (San Diego): 2004 yılında kurulmuş bu tiyatro kurumu, ekolojik girişim olarak geleneksel tiyatro pratiklerinde oluşan atıkları azaltma yönünde üretimlere odaklanmıştır. Ekibin sanat yönetmeni Seema Sueko, hazırladığı sürdürülebilir tasarım malzemeleri çizelgesi ile sahne yapımı öncesi ve sonrasında geri dönüştürülebilir malzemeleri, karbon ayak izine göre derecelendirmiştir.

4- Sahne Yapımlarında Geri Dönüşüm ve Yeniden Kullanım Örnekleri

Broadway yapımı *Peter and the Starcatcher* oyununun, araştırma aşamalarından setin tamamlanmasına kadar geçen sürenin yaklaşık iki yıl sürdüğünü söyleyen tasarımcı Donyale Werle, bu yapımla 2012'de aldığı Tony ödüllerinin arasında, en iyi sürdürülebilir sahne tasarımı da vardır. Gösterinin fantezi dünyasına açılan bir kapı olan proscenium'u, masalsi hikâyeyi anlatmak için gerek duyduğu kabartmalı çerçeve olarak,

800 şişe kapağı ve 300 parça çatal bıçak takımının yanı sıra oyuncaklar, ipler, boncuklar, pişirme zamanlayıcıları ve aletleri, tenke kutuların üstleri, fermuarlar, CD'ler, vinil plaklar, bambu çubuklar ve manken kollarından oluşan bir sahne portalı olarak tasarlamıştır. Gösterinin tasarımında ve dekorasyonunda kullanılan bazı eşyalar, aynı zamanda küçük yaşta seyircilerin bağışladığı parçalardır. Tasarım ekibi, atık ayrıştırmasıyla materyalleri ve Materials from the Arts gibi kuruluşların mevcut set parçalarını verimli bir şekilde kullanmıştır. Werle, "organik tasarım" adı verilen bir tasarım türü uygulamak için geri dönüştürülmüş ve yeniden kullanılmış

bazı malzemelerden yararlanmayı bu yapım özelinde öncelik haline getirmiştir.

Royal Shakespeare Company'de, yapımların, tiyatro binalarının ve sahne arkası alanlarının daha sürdürülebilir hale getirilmesi için standartlar belirlenmeye başlamıştır. Örneğin; Much Ado About Nothing, yapımı için, gösterinin benzersiz Afro-fütürist görünümünü oluşturma adına eski prodüksiyonlardan ev eşyaları ve kostümler yeniden kullanılmış ve geri dönüştürülmüştür. Much Ado About Nothing oyunu sahne tasarımı üretiminde, geçmiş yapımlardan kostümlerin tekrarlı şekilde kullanılmasının, tasarım tercihlerinde çevreci olmayı ve

sürdürülebilirliği teşvik etmesinin yanı sıra yeni malzemeler satın almaktan tasarruf etmeyi de sağlamaktadır. Tasarım ekibi ayrıca sahne için çelenk oluşturma aşamasında şirketin çevresinden plastik şişeler toplamış ve bu şişeler kesilmiş, dönüştürülmüş, boyanmış ve birleştirilmiştir. Uç boyutlu yazıcılarda kullanılan plastikler de dâhil olmak üzere pek çok malzeme, yapımın geri dönüştürülmüş plastik tedarikleriyle hayat bulmuştur.

2014 yılında 8. Uluslararası İzmir Kukla Festivali kapsamında Adam Yakın ve Sarah Brown'ın "Mekâna Özgü Dev Kukla Tasarımı" atölyesi olarak başlamış ve Bacanın Melekleri açık alan kukla gösterisi ile

sonuçlanmış proje dâhilinde, sahne tasarımı öğrencileri tarafından tasarlanan ve oynatılan kuklalar, ikinci el kumaşlar, plastik çöp torbaları, atık kömür torbaları gibi malzemelerin geri dönüştürülmesiyle üretilmiştir.

Royal Theater'ın Macbeth yapımında, ikinci el mağazalardan seçilmiş, geri dönüştürülen ve yeniden kullanılan kostümlere yer verilmiştir. Sahne tasarımı Soutra Gilmour tarafından gerçekleştirilen 2013 yapımı bu oyunda, sadece kıyafet tasarımları değil, dekor ve aksesuar tasarımlarında da geri dönüştürülebilir eşyalar tercih edilmiştir.

İngiltere'den FanSHEN Tiyatrosu'nun Cheese isimli, üç ofis çalışanının, şirketlerinin tasfiyesini kutlamasını konu alan yapımda, sahne tasarımı için, yerel ofis geri dönüşüm kutuları, ikinci el halı, mobilya ve kâğıtlardan yararlanılmıştır. Spor salonlarındaki egzersiz bisikletleriyle ise günlük olarak şarj edilen pillerle sahne elektriği sağlanmış ve kostümlerin çoğu kiralanmıştır.

Kostüm uygulamalarında malzeme ileri dönüştürülmesine ilham olabilecek moda tasarımcılarından Debra Rapoport ise, çevrenin bilincinde olarak, bulabildiği geri dönüştürülebilir her şeyi kullanarak giyilebilir sanat formları

oluşturmaktadır. Atılmış haldeki sicim, hurda metal, video bantları, ambalaj kâğıtları, kablolar ve karton kutularına yeni formlar ve yorumlar katmaktadır. Bu şekilde, dönüştürdüğü eserler dünya çapında farklı ülkelerde sergilenmektedir.

5- Ekolojik Düşünce İzindeki Sahne Tasarımcıları

Sahne tasarımcı Tanja Beer, Eco-senografi kavramını tanımlayan bir akademisyen olarak, malzeme değerinin ve dinamik niteliğinin, sahne tasarımı söz konusu olduğunda olumlu bir ekolojik duyarlılık yarattığına inanmaktadır. Bu malzemelerin yaygınlıklarını ve yaratıcı güçlerini kullanarak, parçalanmış elemanları ve bunların senografik tasarımlarında yeniden kullanımını vurgulamaktadır. Bu şekilde hammadde kaynaklarının israfının ve çevresel sorunların en azından tasarım disiplini çerçevesinde önlenebileceğini savunmaktadır. İleri dönüşüm yöntemi, sahne tasarımcısı için, değersiz kabul edilen materyali yeniden canlandırmaya ve yeniden uygun hale getirme yöntemi olarak önemli bir senografik strateji haline gelmektedir. Sahne tasarımı gerçekleştirdiği Helicopter (2012) ve

Beceğin Melekleri - 6. Uluslararası İzmir Kukla Festivali (2014)

Royal Theater - Macbeth (2013)

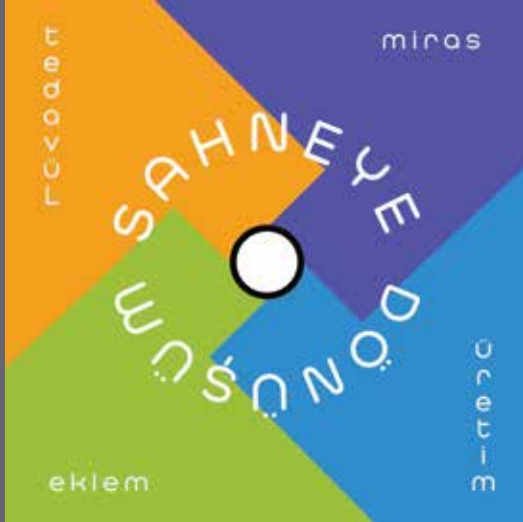

Strung (2013) gibi performans çalışmalarında bu düşünceleri ön plana çıkarmıştır. Kostüm tasarımcısı Jerildy Bosch ise, büyüyen bakteriler gibi spekülâtif malzemeleri araştırmış ve Suzanne Lee'nin biyofabricsyon tariflerinden ilham alarak, mikrobiyal selüloz malzemesini üretmiştir. Bu malzeme, görsel ve dokusal olarak deriye benzer özellikler göstermektedir. Bu tasarım emsalleri, alanın çevresel gündeminin ilettilmesinde büyük potansiyele sahiptir.

Ruth Stringer, sürdürülebilir sahne tasarımı konusunda, tasarlarken ve uygularken kullanılan malzemeleri ekolojik yaklaşımla seçmeye başlamış ve yepyeni bir şey almak yerine ikinci el bir ürün satın alma veya uyarlama çözümleri bulma yolunda ilerlemiştir. Eski set parçalarını dönüştürme veya bir proje bittiğinde sahne eşyalarının bağışı ve geri dönüşümü konusunda alternatif yollar araştırmaktadır. Bu sayede bir döngü içindeki tüm malzeme öğelerini atık oluşturmayacak şekilde yeniden kullanabilmektedir. Ekolojik uygulama anlayışı sayesinde, doğayla etkileşim kurduğunu ve ilham aldığını aktarmaktadır. Sanat alanındaki ekolojik uygulamalara katkı sağlamak adına İngiliz Tiyatro Tasarımcıları Derneği Sürdürülebilirlik Çalışma Grubuna ve Sürdürülebilir Kostüm alt

grubuna katılmıştır. Kasım 2020'de ise grubun Karbon Okuryazarlığı Eğitimini üstlenmiştir. Aynı zamanda sahne sanatları endüstrisi için pratik kılavuzlar ve ekolojik değerler oluşturmayı amaçlayan bir girişim olan Ecostage'in çekirdek ekibinin üyesidir. Bu platform sayesinde sanat sektöründe çalışan tüm uygulayıcıların, ekolojik düşünce ve uygulamalarla meşgul olmalarına yardımcı olmak için çevrimiçi girişimler oluşturmaya odaklanmıştır. Ecostage platformu kapsamında sürdürülebilir ve ekolojik tiyatro hareketine yönelik araştırma ve uygulamalarına devam eden diğer akademisyen ve tasarımcılar arasında Mona Kastell, Noemie Avidar, Paul Burgess, Andrea Carr ve Ian Garret'i örnek gösterebiliriz.

Sahneye Dönüşüm Hedefleri ve Aşamaları

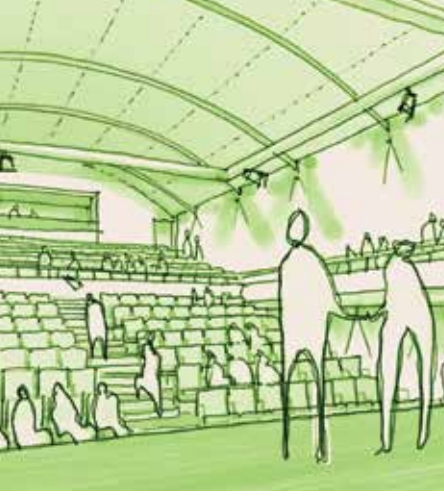
Sahneye Dönüşüm Hedefleri ve Aşamaları
Tiyatro sezonu boyunca oyunlar için tasarlanan ve üretilen dekor-kostüm-aksesuar parçaları sahne üzerindeki işlevlerini tamamladıktan sonra tekrar ne zaman bir oyuna hizmet edeceği bilinmeden bir depoda muhafaza edilmekte, çoğu zaman ise imha edilmektedir. Depolama süreci genellikle saklanan parçaların seneler içerisinde birikmesi ve atılması şeklinde sonuçlanmaktadır. Özünde, her eser için eşsizi talep eden sahne tasarımcıları; oyunların bir ya da birkaç sezon oynanması sonucu mevcut parçaların yeniden kullanım yollarını veya uygun saklama koşullarını aramaktadır.

“İnsanların güneş ışığına ihtiyacı olduğu gibi, tiyatro için üretilmiş tasarım parçalarının da sahne ışığına ihtiyacı ve bir eşya hafızası olduğunu vurgulamalıyız”

Sahneye Dönüşüm projesi, sahne sanatları alanında üretilmiş tasarım parçalarının (dekor, kostüm, aksesuar) yolculuğuna odaklanarak, özel olarak imal edilmiş bu ürünlerin olabildiğince etkili, dönüşümlü ve sağlıklı kullanımını ön plana çıkaracak çözümlerin görünürlüğüne ve uygulamasına odaklanmaktadır. Aynı zamanda bu süreçlerin kayıt altında tutulup, arşivlenmesini teşvik ederek tiyatro tarihine güncel olarak katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla ilgili bu tasarım

parçalarının üretim, kullanım ve saklama aşamalarında yetkili ve söz sahibi kişiler hedef kitlemizdir.

Tiyatrolar arası paylaşım sistemi oluşturulması ve paylaşım ağına sokulan tasarım parçalarının görsel kayıtlarla bir veri bankasına dâhil edilmesi, ileride kurulabilecek bir dijital tiyatro müzesine, güncel üretim aşamaları ve tasarım ürünleri üzerinden, tiyatro kültürü hafızasına dair veriler sunabilecektir.

Projede sahne tasarımcıları ve onların ürettikleri kültürel parçalar odak noktasındadır. Bu alanda üretilmiş tasarım parçalarının birer eser olarak kayıt altına alınması ve korunması hakları konusu ön plana çıkmaktadır. Geçmişte sahne tasarımı alanındaki deneyimlerimiz doğrultusunda edindiğimiz bilgiler sonucu, sahne tasarımı için üretilmiş parçaların eser sahibi haklarının (Kullanım/Paylaşım) sözleşme dâhilinde tasarımcıya teslim edilmesi uygulamasının gerçekleşmediğini gözlemlemekteyiz. Dolayısıyla tasarımcıların bir oyun için ürettikleri dekor, kostüm, aksesuar ürünlerinin

telif haklarının hukuki olarak kendilerinde bulunduğu bilgilendirilmesi, projenin olası katkıları dâhilindedir.

Kültürel mirasın bu şekilde üretim, kullanım, paylaşım aşamalarında korunarak ve kayıt altına alınarak dönüştürülmesi, sahne sanatları güncel tarihine de büyük katkı sağlayacaktır. Sahneye Dönüşüm projesi, Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler tarafından 2030 yılı sonuna kadar ulaşılması hedeflenen "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları" ana başlıkları arasından, Amaçlar için Ortaklıklar, Sorumlu Üretim / Tüketim, Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar ve Nitelikli Eğitim maddelerine katkı ve uyum sağlamak için tasarlanmıştır.

Proje sürecinde hedeflenen başlıca eylem ve sonuçlar şu şekildedir:

- Sahne tasarımı alanında profesyonel olarak üretimde bulunan tasarımcılar arasında üstü kapalı olarak kullanılagelen ve bireysel ilişkilere dayalı paylaşımları, açık kaynaklı bir sisteme dönüştürerek, sahne depolarında bekleyen, tozlanan, atığa dönüşmeye yüz tutan aksesuar ve kostümlerin tekrar sahne yapımlarına kazandırılması.
- Sahne tasarımcılarının özel olarak tasarladıkları dekor, kostüm ya da aksesuarların ne ölçüde dönüşerek başkalaşacağı ve yeniden özgün kimliğe kavuşabileceği ile ilgili bilgilendirme oturumları yapılması, telif, tescil ve kullanım hakları dikkate alınarak tasarım ürünlere karşı etik bir kullanım anlayışı geliştirilmesi.
- Sahne tasarımı üretim aşamalarında geri dönüşümlü malzeme kullanımı ve sıfır atık fikirlerini ön plana çıkararak, sanat ve tasarım alanında aşırı malzeme tüketiminin önüne geçilmesi.
- Sahne sanatları haricinde, proje dâhilinde kurulan sistemin kısa veya uzun metrajlı film yapımlarında da kullanılabilecek eşya ve kıyafetlerin paylaşıma açılması. Bu doğrultuda yurtdışında bulunan film

stüdyolarının yararlandığı büyük kostüm ve prop (aksesuar) depoları örnek alınmaktadır.

- Geri dönüşüm fikrinde ve paylaşım ağı kurma konusunda var olan derneklerin, inisiyatiflerin, sistem modelleri ve uygulamaların incelenerek, bu bilgiler ışığında örnek bir yöntem oluşturulması.

- Sahne sanatları alanında üretimde bulunmayan bireylerin de tiyatro ve film projelerine katkı sağlayabilmelerini amaçlayarak, kullanılmayan gündelik eşya ve kıyafetlerin ihtiyaç odaklı olarak tiyatro ekiplerine bağışlanmasının önünü açmak. Böylece tiyatro sahnelerini sadece oyun seyretmek veya bilet almak için değil, insanların daha sıcak ilişkiler kurabileceği mekânlar haline getirmek.

- Geçmişte üretilmiş dekor, kostüm, aksesuarlarının mevcut tiyatro depolarından "dolaşıma açık ağı" sistemine sokulmasıyla paylaşımına açılması ve aynı zamanda bu sahne etmenlerinin detaylı olarak fotoğraflanıp, dijital mecrada arşivlenmesini sağlamak.

- Kültürel miras değeri taşıyan sahne eşyalarının tespiti ve eşyaların yıllar içerisinde kullanıldıkları oyun sayısına göre yıpranma payları da gözetilerek geri dönüşümlü, dayanıklı veya verimli malzeme

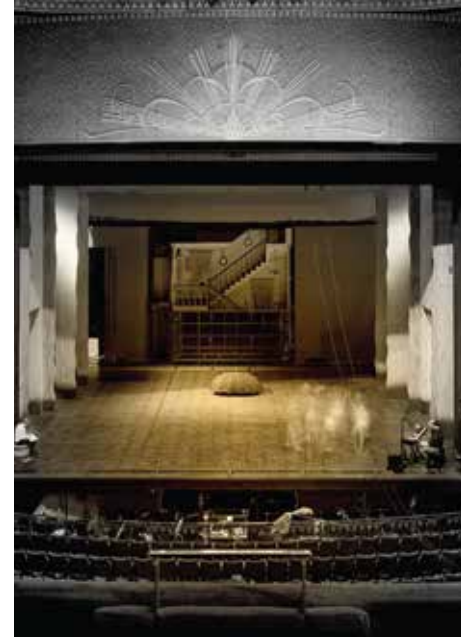
kullanımına dair geri bildirim verileri toplanarak, tasarımcılara açık bir dijital tartışma platformu oluşturulması.

- Proje süresince çeşitli sahne depolarında fazlalık olarak düşünülüp çöpe atılacak olan parçaların, atığa dönüşmemesi için saklanabileceği, tamir edilebileceği, paylaşım ağına sokulabileceği bir deponun aktif olarak kullanıma sokulması.

- Projeye dair dışarıdan bağışlar doğrultusunda, tiyatro ekipleri ve tiyatro seyircisi arasındaki bağı daha güçlü kılacak teşviklerin sağlanması ve tiyatro sezonları arasında gerçekleşen üretim aşamalarında da insanların sahne projelerine katkı sağlayabilmeleri konusunda bilinç oluşturulması.

- Tiyatro oyunları için üretilen sahne tasarımı parçalarının yapımı sırasında çalışılan atölyelerde atık ayrıştırmasına uygun (cam, metal, kâğıt, plastik vs.) ünitelerin ve kutuların kullanımı yaygınlaştırmak.

- Yerel yönetimlerin yürüttüğü yapı çalışmalarında ihtiyaç fazlası hale gelmiş ve atığa dönüşecek malzemelerden kullanılabilir parçaların tespit edilmesi ve proje dâhilinde irtibata geçilerek tiyatro oyunları tasarım çalışmalarında bu parçaların değerlendirilmesini sağlamak.

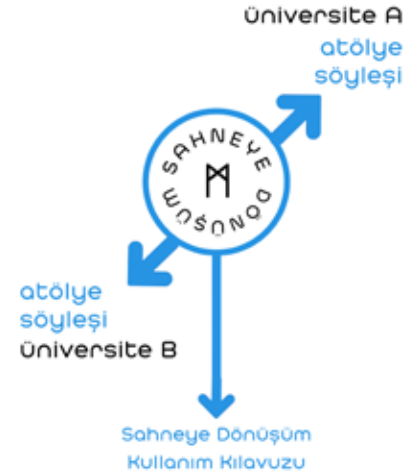

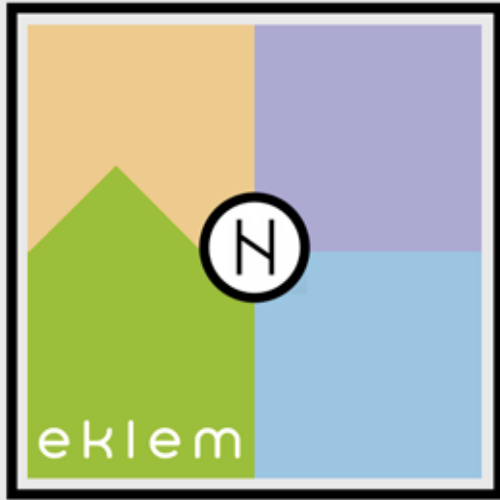
Üretim

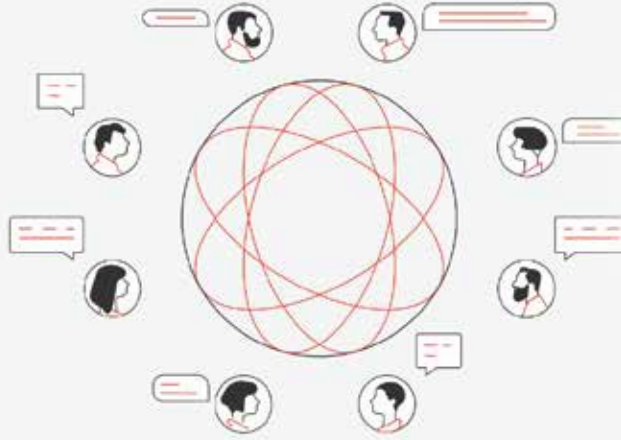
Sahneye Dönüşüm projesinin Üretim adımı, sahne tasarımcıları, öğrencileri ve öğretmenlerine yönelik sürdürülebilir tasarım yöntemlerini kapsayan atölye ve söyleşileri içermektedir. Sahne tasarımı adına tiyatro sezonu boyunca şehrin çeşitli tiyatro ekipleri tarafından pek çok dekor/kostüm/aksesuar üretilmektedir. Bu üretim aşamasında geri dönüştürülebilir malzeme kullanımına dair tasarımcılar arasında bir bilgi paylaşımı sağlayabilecek ortak dijital iletişim ağı kurmak ve aynı zamanda ekolojik malzeme bilgisini sahne tasarımı eğitimi veren çeşitli üniversite ve yüksekokullarda uygulamalı olarak pekiştirmek temel amaçtır. Aynı zamanda tiyatro oyunları adına sahne tasarımlarını ortaya çıkarmak için sıfırdan üretime geçmeden önce, farklı ekiplerin depolarında kullanılmayan eski parçaların araştırılması ve paylaşılması olası atık fazlalığını azaltacaktır. Bu amaçla kurulan görünür yeniden kullanım ağına ne kadar çok tiyatro ekibi üye olup, depolarını bu sisteme açıp, yazılı ve görsel olarak arşivlenmesine katkıda bulunursa döngüsel sistem o kadar tiyatro oyunu ve film yapımına katkı sağlayabilecektir.

Çok merkezli anlayışın benimsenip, şu ana kadar üretilmiş parçaların depolarda tozlanması yerine tekrar tekrar kullanılabilmesi; hem sıfır atık bilincini vurgulayacak, hem yeniden üretimlerde dönüştürülebilir malzeme kullanımını yaygınlaştıracak, hem de kültürel miras değeri taşıyabilecek sahne tasarımı parçalarının tespit edilerek korunmasını sağlayacaktır.

Eklem

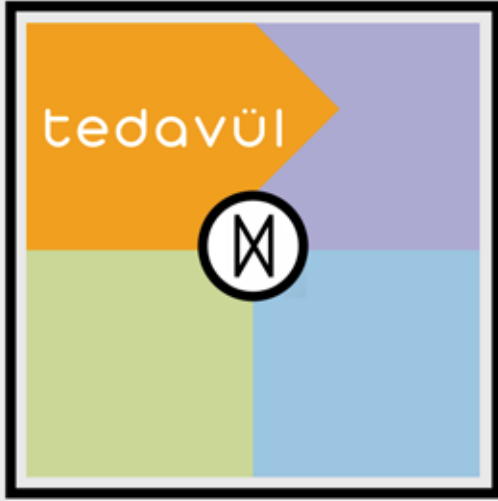
"Sahneye Dönüşüm" projesinin Eklem bölümünde, şehirlerin farklı bölgelerinde üretimlerini sürdüren özel tiyatro ekipleri ve tasarımcılar arasındaki iletişim bağına güçlendirebilecek gönüllü üyelik ve paylaşım sistemi bulunmaktadır. Kurulması planlanan bu dijital paylaşım ağına, sisteme katılmak isteyen tiyatro ekiplerinin depolarında ortak kullanıma açılmak istenen parçaların belgelenmesi, fotoğraflanması ve bölümlenmesi yapılacaktır.

Günümüzde üstü kapalı olarak bireysel ilişkiler bazında ilerleyen ekipler arası paylaşım yönteminin, daha görünür, sistematik ve verimli hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Kimi zaman tiyatro ekiplerinin yeterli saklama alanına sahip olmaması veya kendilerine ait bir depolarının bulunmaması, üretilen tasarım parçalarının hızlı bir şekilde atığa dönüşmesine sebebiyet vermektedir. Hali hazırda başka tiyatro oyunlarında tekrar hayat bulabilecek mevcut parçaların görünürlüğünü arttırmak ve uygun koşullarda saklanmasını, korunmasını sağlamak için döngüsel bir sistemin oluşturulması odak noktasındadır.

Proje dâhilinde, gönüllü tiyatro gruplarının depolarını paylaşımına açmaları ve gelecek sezonlara yönelik aksesuar ve tasarım parçalarına dair ihtiyaçların veri

olarak girilmesi sağlanacaktır. Ortak paylaşım ağına katılan tasarım etmenlerinin tarih ve süre olarak ne kadar ihtiyaç duyulacağına dair tiyatro ekiplerinin dijital ortak takvimde buluşması hedeflenmektedir. Tiyatro ekipleri arası bu şekilde bir iletişim bağı (eklem) kurularak etkileşim köprüleri çoğaltılacak ve paylaşımlar görünür hale getirilecektir.

Tedavül

"Sahneye Dönüşüm" projesinin Tedavül bölümü, sahnede kullanılabilir gündelik eşyaların ve tasarım ürünlerinin işlevselliğini daha geniş zaman diliminde sürdürebilmeyi kapsamaktadır. Tasarım parçalarının kullanım ömürlerinin tek bir tiyatro oyunu ile sınırlı kalmaması adına, oluşturulacak tasarım havuzunda tekrar kullanılabilir veya farklı amaçlar doğrultusunda dönüştürülebilecek projelere kazandırılması amaçlanmaktadır. Tedavülden düşen tasarım ürünleri için ikinci bir hayatı sunmak, bu parçaların tozlu depolarda beklemektense sahneler arası yolculuğuna devam etmesini sağlamak kültürel hafızayı canlı tutmak ve geçmişle gelecek arasında bir bağ kurma açısından önemlidir. Bu dolaşım içerisinde sadece sahne sanatlarına yönelik parçalar değil, sistemi takip eden seyircilerin de bağışlayabileceği kıyafet ve eşyalar da dâhil edilebilir. Bağışlanan eşyaların aynı zamanda oyun provalarında geçici olarak markeleme amaçlı oyunculara hizmet edebilme potansiyeli vardır. Eşya veya kıyafet bağışında bulunan seyircilere de sezon oyunları için indirim veya hediye bilet ile tiyatroya katılım teşviği bu

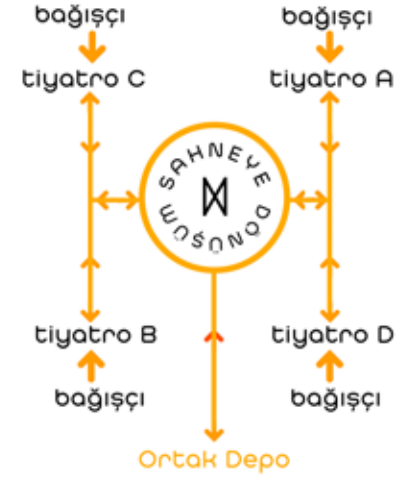
uygulamanın sürdürülebilirliğini sağlayacaktır. Sahne tasarımı öğelerinin daha uzun ömürlü ve daha verimli kullanım olanaklarını çeşitlendirmek adına, mümkün olduğunca çok tiyatro ekibinin "dolaşıma açık ağ" sistemine dâhil olarak mevcut tasarım parçalarını ve depolarını paylaşım aşamasını daha etkili kılacaktır.

Tasarım ürünlerinin özel ve ayrıntılı etiketlerle içerik bilgileri (üretim tarihi, malzemesi, ölçüleri, yapım amacı, kullanıldığı oyun vs.) yazılı olarak kayıtlı tutularak, tasarım geçişinin kalıcı hale getirilmesi.

Tiyatro ekiplerinin, yıllar içerisinde kendilerine ait depolarında bulunan, birikmiş tasarım parçalarından haberdar olması ve bu parçaların uygun saklama koşullarında bulunduğu kontrol edilmesi.

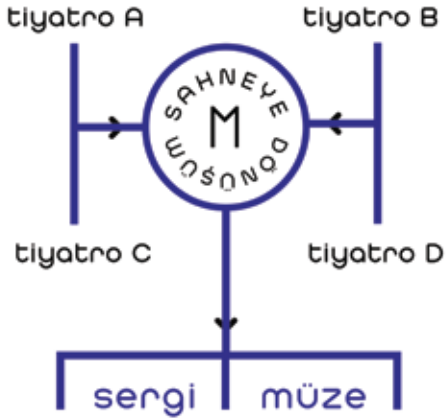
Tiyatro ekiplerinin geçmiş oyunlarından kalmış ve güncel olarak kullanılmayan tasarım parçalarının detaylı bir envanter listesinin tutulması ve dijital olarak erişime açılması.

Sahne tasarımcılarının bir oyun için ürettiği tasarım parçaları hakkında eser sahibi olarak haklarından haber olmasını ve gelecekte olası kullanım ve paylaşım işlemleri takip etmesini sağlamak.

Miras

"Sahneye Dönüşüm" projesinin Miras bölümü, şu ana kadar pek çok tiyatro oyununda kullanılmış aksesuar, butafor, kostüm ve dekor parçalarının artık kültürel miras denebilecek şekilde korunması, arşivlenmesi ve sergilemeye açılmasını kapsamaktadır. Sahne tasarımı için üretilmiş parçaların birer hafızası vardır ve bunu canlandırmak için arşivleme sisteminin sağlıklı ve şeffaf şekilde belgelenmesi gerekir. Bu sahne etmenlerinin karanlık ve tozlu depolarda unutulması, tiyatro tarihimizi oluşturacak parçaların eksilmesine yol açacaktır.

Tiyatro oyuncularının seneler önce bir oyunda kullandığı aksesuarlarla tekrar karşılaştığında anılarının canlandığına ve o oyun hakkında bilgiler aktardığına şahit olmaktadır. Bu sözlü kültürün aynı zamanda kalıcı, yazılı ve görsel bir kültüre de dönüşmesi gerekir. Tiyatro oyunları için üretilmiş tasarım etmenlerinin kaç oyuna hizmet ettiği ve bu dolaşım esnasında ne kadar fiziksel dönüşüme uğradığı fotoğraflanarak belgelenirse, tiyatro ve sahne tasarımı tarihi adına kalıcı izler bırakılabilir. Böylece, tıpkı tiyatro sanatçıların olduğu gibi sahne tasarımı parçalarının da birer özgeçmişi oluşur.

Proje kapsamında artık oyunlarda kullanılmayan, fakat hatıra olarak saklanan sahne aksesuarı ve kostümlerinin tekrar sahneye buluşturulması için sergiler düzenlenmesi, tiyatro yakın tarihine ait somut parçaların daha fazla insana ulaşmasını sağlayacaktır. Sahne tasarımı parçalarının yapım tarihleri, bulundukları oyunlar da bu arşivleme ve sergileme biçimlerinde gösterilerek, "Tiyatroya Gelişim" başlığı ile parçaların üretim aşaması ve "Sahneye Dönüşüm" başlığıyla ise tekrar sahneye dönüş tarihleri not düşülebilir. Bu sergilerin tekrar eden periyotlarda devam etmesi, gelecekte kalıcı bir tiyatro müzesine katkı sağlayacaktır.

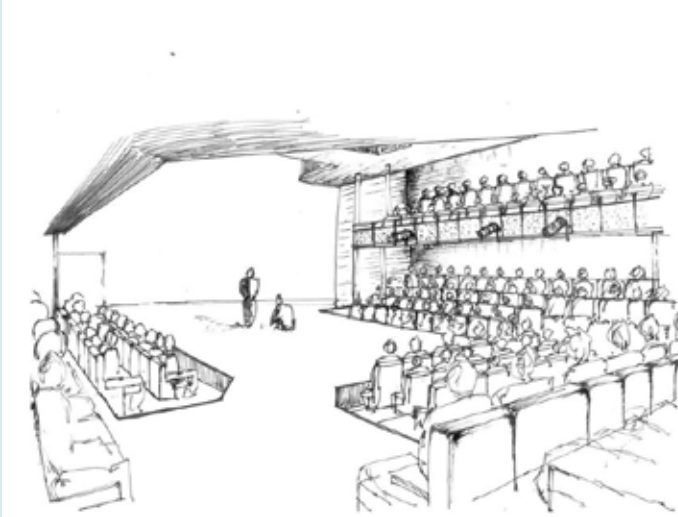
Sahne tasarımı adına üretilen parçaların tiyatro tarihimizin bir kültürel eseri olarak kabul görmesini sağlayarak, daha sürdürülebilir ve bilinçli koruma ve saklama yöntemlerini yaygınlaştırmak.

Türkiye Tiyatro Vakfı'nın üzerinde araştırmalar yaptığı ve arşivleme çalışmalarında bulunduğu tiyatro müzesi faaliyetlerine katkıda bulunmak.

Tiyatro tarihimize ait öykü ve hatıralarını, ilgili sahne yapımlarının dekor/kostüm/aksesuar parçalarıyla bütünleştirmek.

Sahne tasarımı ürünlerinin yeniden kullanım aşamalarındaki değişim ve dönüşümlerini görsel ve yazılı olarak belgeleyerek canlı kültür tarihi kaydı tutulmasını sağlamak.

Sonuç Olarak;

Sahneye Dönüşüm, sahne sanatları alanına dair bir geri dönüşüm projesi olarak, şehrin tiyatro dinamizmini ayakta tutan özel tiyatro kurumları arasında görünür bir dolaşım ve paylaşım ağı kurma hedeflidir. Odenekli tiyatroların kendi yapılanmaları içinde daha avantajlı oldukları göz önünde bulundurularak projede özel tiyatrolara öncelik verilmiştir. İlk olarak yerel ölçekte aktif hale getirilmesi planlanan bu sistemin, ulusal ölçekte bir örnek teşkil etmesi amaçlanmaktadır. Proje sürecinde geliştirilmesi planlanan; kullanıma açık dijital paylaşım ağı ve müzesi, koruma ve kullanımı kazandırma adına eşyaların muhafaza edileceği depo veya atölyenin devam edebilmesi için Tiyatro Kooperatifleri, birlikleri ve dernekleri ile görüşmeler yapılması planlanmaktadır. Profesyonel özel tiyatro ekipleri, şehir tiyatroları, üniversite ve lise tiyatro grupları arasındaki iletişim köprülerinin akıcı ve verimli olması yönünde etkinlikler düzenlenerek, aktif tiyatro çalışmalarını daha görünür kılacaktır. Hem tasarımcılar ve öğrenciler, hem de profesyoneller ve amatör tasarımcılar arasında bilgi, tecrübe akışını sağlayabilecek kanallar açılması hedeflenmektedir.

“Sahne sanatlarında döngüsel tasarım modellerini deneyimleyerek geliştirebiliriz.”

Proje sürecinde, sahne sanatları alanında sürdürülebilirlik, geri dönüşüm ve yeniden kullanım fikirlerini yaygınlaştırmak ve kompakt bir çerçevede içinde sunmak adına aktif olarak çalışmalarını yürüten sahne tasarımcıları ve tiyatro kooperatifleriyle iletişime geçilmesi gerekmektedir. Günümüzde artık sürdürülebilirlik fikrinin pek çok çalışma alanında olduğu gibi kültür/sanat alanında da elzem hale gelmiştir. Dolayısıyla proje aşamaları dahilinde, ekolojik ve sürdürülebilirlik eylemleri ışığında, geleceğin sorumluluğunu üstlenmemiz gerektiği ve sistemik değişim oluşturmak için paradigma değişiminin bir parçası olmamız gerektiği vurgulanmaktadır.

sahneyedonusum@gmail.com

Sahneye Dönüşüm

sahneyedonusum

Kaynakça

- Tanja Beer (2012). An Introduction to Ecological Design for the Performing Arts, Faculty of Architecture, Building and Planning, University of Melbourne, Parkville, Victoria, Australia.
- Tanja Beer (2016). Ecomaterialism in Scenography, Theatre and Performance Design, Vol. 2, Nos. 1-2, 161-172.
- Tanja Beer (2017). Saved from the Scrapheap: Revealing the creative and ecological potential of societal leftovers in Scenography, Performance Research, Griffith University, Queensland, Australia.
- Tanja Beer (2021). Ecoscenography: An Introduction to Ecological Design for Performance, Palgrave Macmillan; 1st ed.
- Tanja Beer, Dominique Hes (2017). Sustainability in Production: Exploring Eco-creativity Within The Parameters of Conventional Theatre.
- TJ Acena (2018). Make Theatre, Not Waste, American Theatre / A Publication of Theatre Communication Group.
- Sofia Pantouvaki, Ingvill Fosshem & Susanna Suurla (2021). Thinking with Costume and Material: A Critical Approach to (new) Costume Ecologies. Theatre and Performance Design, Vol. 7, Nos. 3-4, 199-219.
- Nandan Bhattacharya (2021). Environmental awareness through Forum Theatre: A Case Study, Academia Letters, Article 2041.
- Eylem Ejder (2021). Geri Dönüşüm Kelimeleri, Ekolojik Düşünüş Olarak Tiyatro, TEB Oyun Dergisi, Sayı:42, ss. 7-13.
- Banu Apaydın (2019). Palimpsest Kavramı ve Mekansal Dönüşüm, The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC.
- Sholeh Johnston (2014). Tips for Green, More Sustainable Shows, The Guardian
- James Hebert (2010). Theater on the green: Staging eco-minded productions in SD, The San Diego Union-Tribune
- K. Mary Elizabeth, P. Mary Vidya Porselvi (2021). Understanding the Ecoscenographic Practice: From Beer and Rabha, Samudra International Multidisciplinary Journal of Humanities Social Sciences & Commerce, Vol. 1, Issue 1.
- Alden Mayson (2008). The Green Theatre (or Teaching Sustainable Theatre), The Green Theater.
- Leyla Acaroğlu (2020). Quick Guide to Sustainable Design Strategies, Disruptive Design.
- James Hebert (2010). Theater on the green: Staging eco-minded productions in SD, Mo'olelo Performing Arts Co.
- Kara Gordon (2019). Behind the Design: Building a Sustainable, Recyclable Set, BA Theatre & English
- Banu Akgün (2017). Dieter Rams'ın Tasarım Anlayışı, Art-Sanat, Sayı: 8.
- Kubilay Aktulum (2016), Resimsel Alıntı, Çizgi Kitabevi.
- <https://ecoscenography.com/>
- <https://juliesbicycle.com/>
- <https://theatregreenbook.com/>
- <https://www.broadwaygreen.com/>
- <https://ecostage.online/>
- <http://sustainablepractice.org/>
- <https://www.earthmatters onstage.com/>
- <https://www.sustainabletheatre.org/index.php/>
- <https://www.stagingchange.com/>
- <http://www.climatechangetheatreaction.com/>

sahneye
dönüşüm

Avrupa
Birliği **sivil
düşün**